

**T. C.
İSTANBUL BİLİM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN TIBBİ
TERİM VE KISALTMALARLA İLGİLİ BİLGİ DÜZEYİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Hemşire Dilek ÖZTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL, 2014

**T. C.
İSTANBUL BİLİM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN TIBBİ
TERİM VE KISALTMALARLA İLGİLİ BİLGİ DÜZEYİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Hemşire Dilek ÖZTÜRK

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Mahmure AYGÜN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL, 2014

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarda etik dışı hiçbir davranışımın olmadığını, tezimdaki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışması sonucu elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlar için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Dilek ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

1. ÖZET	1
2. SUMMARY	2
3. GİRİŞ VE AMAÇ	4
4. GENEL BİLGİLER.....	6
4.1. DİLİN TANIMI	6
4.2. DİLİN UNSURLARI	7
4.2.1. Ses Bilgisi (Fonetik).....	7
4.2.2. Anlam Bilgisi (Semantik)	7
4.2.3. Söz Dizimi (Sentaks).....	8
4.2.4. Biçim Bilgisi (Morfoloji).....	8
4.3. DİLİN İŞLEVLERİ	8
4.3.1. İletişim Vasıtası Olarak Dil.....	8
4.3.2. Duyguların İleti Vasıtası Olarak Dil	9
4.3.3. Dil Birey İlişkisi	10
4.3.4. Bir Düşünce Aracı Olarak Dil.....	10
4.3.5. Dil, Toplum ve Kültür İlişkisi.....	11
4.4. DİLLERİN SINIFLANDIRILMASI	11
4.5. TERİM	17
4.6. TIP DİLİ VE TIBBİ TERMİNOLOJİ	18
4.6.1. Tıp Dili.....	18
4.6.2. Tıbbi Terminoloji	20
4.6.2.1. Tıbbi Terminolojinin Tarihçesi.....	20
4.6.2.2. Tıbbi Terimler ve Yapısal Özellikleri.....	22
4.6.2.3. Tıbbi Terminolojide Kullanılan Kısaltmalar.....	28
4.6.2.4. Tıpta Dil Birliği	29
4.7. TIBBİ TERMİNOLOJİ VE HEMŞİRELİK EĞİTİMİ	30
5. MATERYAL VE YÖNTEM.....	31
5.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ŞEKLİ	31
5.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	31
5.3. VERİLERİN TOPLANMASI	31

5.3.1. Sorğu Formu	31
5.4. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	32
5.5. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ	33
5.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	34
5.7. ARAŞTIRMANIN SORULARI	34
6. BULGULAR	35
6.1. OLGULARIN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK BULGULAR	36
6.2. OLGULARIN TIBBİ TERMİNOLOJİ VE TIBBİ DİL KULLANIMI İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELERİNE YÖNELİK BULGULAR	37
6.3. OLGULARIN TIBBİ TERİM BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULAR.....	40
6.4. OLGULARIN TIBBİ KISALTMALAR BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULAR	44
6.5. OLGULARIN TIBBİ RAPOR, ORDER VE VİZİTLERDE KULLANILAN TIBBİ TERMİNOLOJİ BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULAR.....	45
6.6. OLGULARIN BİLGİ PUAN ORTALAMALARINA YÖNELİK BULGULAR	47
6.7. OLGULARIN TIBBİ TERMİNOLOJİ BİLGİSİ TOPLAM DOĞRU YANIT DURUMUNUN SEÇİLEN DEĞİŞKENLERLE KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BULGULAR	48
7. TARTIŞMA.....	54
7.1. OLGULARIN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	55
7.2. OLGULARIN TIBBİ TERMİNOLOJİ VE TIBBİ DİL KULLANIMI İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELERİNE YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	56
7.3. OLGULARIN TIBBİ TERİM BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	58
7.4. OLGULARIN TIBBİ KISALTMALAR BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	60
7.5. OLGULARIN TIBBİ RAPOR, ORDER VE VİZİTLERDE KULLANILAN TIBBİ TERMİNOLOJİ BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	61
7.6. OLGULARIN BİLGİ PUAN ORTALAMALARINA YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	62
7.7. OLGULARIN TIBBİ TERMİNOLOJİ BİLGİSİ TOPLAM DOĞRU YANIT DURUMUNUN SEÇİLEN DEĞİŞKENLERLE KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	63

8. SONUÇ.....	66
9. TEŞEKKÜR	71
10. KAYNAKLAR.....	72
EKLER	

SİMGE VE KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGNO	: Ağırlıklı Genel Not Ortalaması
AIDS	: Acquired İmmuno Deficiency Syndrome
ALL	: Akut Lenfoblastik Lösemi
BOS	: Beyin Omirilik Sıvısı
Ca	: Kalsiyum
CVP	: Santral Venöz Basıç (Central Venous Pressure)
EKG	: Elektrokardiyografi
HYO	: Hemşirelik Yüksekokulu
KOAH	: Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı
PaO₂	: Parsiyel Arteriyel Oksijen Basıncı
SVO	: Serebro Vasküler Olay
TDK	: Türk Dil Kurumu

T.C. İstanbul Bilim Üniversitesi Klinik Araştırmaları Etik Kurulu tarafından
18.12.2013/15-92 numaralı karar ile onaylanmıştır.

Araştırma Proje Numarası: HEM/1222012

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 4.1. Dillerin Sınıflandırılması.....	12
Tablo 4.2. Çok Sık Kullanılan Önekler.....	23
Tablo 4.3. Sonekler İçin Önekler.....	24
Tablo 4.4. Akronim Terimler İçin Önekler.....	25
Tablo 4.5. Tıbbi Terimlerin Türkçe Okunuşları ve Anlamları-1.....	26
Tablo 4.6. Tıbbi Terimlerin Türkçe Okunuşları ve Anlamları-2.....	27
Tablo 4.7. Değişik Kaynaklarda Rastlanabilen Tıbbi Kısaltma Örnekleri.....	29
Tablo 6.1. Öğrencilerin Kişisel Özelliklerinin Dağılımı.....	36
Tablo 6.2. Öğrencilerin Tıbbi Terminoloji ve Tıbbi Dil Kullanımı ile İlgili Görüş ve Düşüncelerini Belirlemeye Yönelik İfadelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	37
Tablo 6.3.1. Öğrencilerin Genel Tıp (Anatomi–Fizyoloji) Terimlerine Yönelik Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	40
Tablo 6.3.2. Öğrencilerin İç Hastalıkları ve Cerrahi Hastalıklarına Yönelik Terimlere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	41
Tablo 6.3.3. Öğrencilerin Nörolojik ve Psikiyatrik Hastalıklara Yönelik Terimlere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	42
Tablo 6.3.4. Öğrencilerin Çocuk Hastalıkları, Kadın Hastalıkları ve Doğum Ana Bilim Dallarına Yönelik Terimlere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	43
Tablo 6.4. Öğrencilerin Tıbbi Kısaltmalara Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	44
Tablo 6.5.1. Öğrencilerin Sözel Order ve Vizitlerde Kullanılan İfadelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	45
Tablo 6.5.2. Öğrencilerin Tıbbi Kayıtlarda Kullanılan İfadelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.....	46
Tablo 6.6. Öğrencilerin Bilgi Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	47
Tablo 6.7.1. Öğrencilerin Tıbbi Terminoloji Bilgisi Toplam Doğru Yanıt Durumlarının Yaş ve Ağırlıklı Genel Not Ortalaması Değişkenleriyle Karşılaştırılması.....	48

TABLolar LİSTESİ-2

Sayfa No

Tablo 6.7.2. Öğrencilerin Tıbbi Terminoloji Bilgisi Toplam Doğru Yanıt Ortalamalarının Kişisel Özelliklerle Karşılaştırılması.....	49
Tablo 6.7.3. Öğrencilerin Tıbbi Terminoloji Bilgisi Toplam Doğru Yanıt Ortalamaları ile Tıbbi Terminoloji ve Tıbbi Dil Kullanımına Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	50
Tablo 6.7.4. Tıbbi Terimler, Tıbbi Kısaltmalar, Tıbbi Rapor, Order ve Vizitler Bölümlerinin Doğru Yanıt Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	51
Tablo 6.7.5. Olguların Tıbbi Terim Bilgisi Doğru Yanıt Ortalamalarının Ana Bilim Dalları Açısından Karşılaştırması.....	52
Tablo 6.7.6. Tıbbi Kısaltmalar Alt Boyutunun Doğru Yanıt Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	53
Tablo 6.7.7. Tıbbi Rapor, Order ve Vizitlere Yönelik Tıbbi Terimlerin Alt Boyutlarının Doğru Yanıt Ortalamalarının Karşılaştırılması.....	53

1. ÖZET

Sunulan çalışma “Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Tıbbi Terim ve Kısaltmalarla İlgili Bilgi Düzeyinin Değerlendirilmesi” amacıyla planlanmıştır.

Araştırma tanımlayıcı tipte olup, İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Hastanesi Hemşirelik Yüksekokulu son sınıfında okuyan ve araştırmaya gönüllü katılan 120 öğrenci ile yürütülmüştür.

Araştırmanın verileri; literatür bilgileri, uzman görüşleri ve klinik deneyimlere dayanılarak hazırlanan, öğrencilerin “kişisel özellikleri”, “tıbbi terminoloji kullanımı ile ilgili görüş ve düşünceleri”, “tıbbi terimler”, “tıbbi kısaltmalar” ve “tıbbi raporlar, order-vizitler” başlıkları altında toplanan tıbbi terim ve kısaltmalara ilişkin bilgi düzeylerinin değerlendirildiği “Sorgu Formu” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 21.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Katılımcıların yaş ortalamasının $22,3 \pm 1,5$ olduğu, %88,3’ünün kadın, %64,2’sinin düz/süper lise mezunu olduğu ve son üç yılın ağırlıklı genel not ortalamasının $2,54 \pm 0,37$ olduğu belirlendi. Öğrenciler, tıbbi terimleri bilme ve anlama konusunda hemşirelik yüksekokulunda aldıkları eğitimi “yeterli”, kendi yeterliliklerini ise “yetersiz” olarak değerlendirmişler ve mesleki katkı açısından tıbbi terminoloji bilgisinin gerekliliğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin “tıbbi terim ve kısaltma bilgisi” doğru yanıt ortalaması 75 ± 10 ile iyi düzeyde bulundu. Öğrencilerin %41,6’sının bilgi puanı 80-89 aralığında yüksek bulundu. Öğrencilerin akademik başarısı ile “tıbbi terim ve tıbbi kısaltma bilgisi” ilişkili bulundu ($p < 0,05$). “Tıbbi kısaltmalar” bilgisi diğer iki alana göre daha yüksek bulundu ($p < 0,05$). “Nörolojik ve psikiyatrik hastalıklara yönelik terim bilgisi” diğer alanlardan daha düşük bulundu ($p < 0,05$).

Çalışma sonucunda öğrencilerin tıbbi terminolojiye vakıf olmaları konusunda motive edilmeleri, öğrenilen tıbbi terimlerin kalıcılığını artırmak için kuramsal ve uygulamalı derslerde sık tekrarların yapılması ve farklı öğretim yöntemleri kullanılarak tıbbi terim bilgisinin artırılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Tıbbi Terminoloji, Tıp Dili

2. SUMMARY

TO EVALUATE HOW WELL MEDICAL TERMS AND ABBREVIATIONS ARE KNOWN BY NURSING SCHOOL STUDENTS

The present study aims “To Evaluate How Well Medical Terms and Abbreviations are Known by Nursing School Students”.

The study, which is descriptive in nature, was conducted with 120 senior students in the Nursing School of Istanbul Bilim University, who volunteered to participate in the study.

The data were collected by using a “Question Form” prepared according to the information in the literature, opinions of experts and clinical experiences, and which evaluates knowledge level related to medical terms and abbreviations classified under the headings of “personal characteristics” of students, “their views and considerations on the use of medical terminology”, “medical terms”, “medical abbreviations” and “medical reports, orders-visits”. SPSS 21.0 software was used for the statistical analysis of the data.

It was found about the participants that the average age was 22.3 ± 1.5 ; 88.3% of them were female; 64.2% of them graduated from a regular (non-vocational) high school; and grade-point-average for the last three years was 2.54 ± 0.37 . Students indicated that the education provided by the nursing school was “sufficient” while they found their own capabilities “insufficient”, and they emphasized the importance of medical terminology for their careers. The average of correct answers by the students on “medical terms and abbreviations” was found to be in good level, specifically $75 \pm 10\%$. 41.6% of the students were found to have a high knowledge score, ranging between 80 and 89. There was a correlation between academic success of the students and their “knowledge of medical terms and abbreviations” ($p < 0.05$). The knowledge of “medical abbreviations” was found to be higher vis-à-vis other two fields ($p < 0.05$). The knowledge of “terms related to neurological and psychiatric disorders” was found to be lower compared to other fields ($p < 0,05$).

As a result of the study, it was proposed that students ought to be motivated to acquire medical terminology, the acquired medical terminology needs to be repeated frequently in practical and theoretical lessons order to improve memorability, and various learning methods should be employed to elevate the knowledge level of medical terms.

Key Words: Nursing, Medical Terminology, Medical Language

3. GİRİŞ VE AMAÇ

Geçmişten günümüze bilim, teknik, sanat, kültür, ekonomi ve tıp alanındaki gelişmelere paralel olarak çok sayıda yeni bilim dalları, uzmanlık alanları ortaya çıkmış ve her bilim dalının kendine özgü bir uzmanlık dili, sözcük dağarcığı (terminolojisi) oluşmuştur. Bir uzmanlık dili; sözcükleri, sözcüklerin anlamları, kendine özgü terminolojisi, iletişim işlevi, kullanım sıklığı açısından söz dizimi ve dil bilgisel özellikleriyle diğer uzmanlık dilleri ve ortak dilden ayrılır.

Tıp dili ve tıbbi terminoloji sağlık bilimleri alanında kullanılan ortak uzmanlık dilidir. Dil, insanlar arasında iletişimi ve anlaşmayı sağlayan, ses ve işaretlerden oluşmuş doğal bir araçtır. Ancak “ortak dil” olgusu ve buna bağlı olarak kelime, kavram veya düşüncelerin anlamlandırılmasındaki paralellik, iletişimin işlevselliğine katkıda bulunmaktadır (1).

Sağlık alanında çalışan doktor, hemşire ve diğer sağlık disiplini üyelerinin etkin ve tam bir iletişim içinde olabilmeleri, alanlarıyla ilgili hedef dilde yazılmış makale ve kitapları, tıbbi kayıtları okuyup anlayabilmeleri için kullanılan bu özel terminolojiyi bilmeleri önemli ve kuşkusuz bir gerekliliktir.

İletişimin en yaygın ve kullanılabilir aracı dil olduğu için öğrenci hemşireler, gelecekte meslekleri olacak bu alandaki talepleri karşılamak ve alanlarındaki gelişmeleri takip edebilmek için tıbbi terminolojiyi bilmek, yazılanı/konuşulana anlamak zorundadır.

Eğitim sürecinde alınan terminolojik bilgiler hemşirelik eğitiminin altyapısını, yani en önemli ham maddesini oluşturur. Tıp terimleri ile ilk kez karşı karşıya kalan bireyler, terimlerin karmaşık yapılarından dolayı ilk etapta bu yeni kelimeleri anlamakta ve öğrenmekte güçlük çekerler. Hemşirelik eğitiminin özellikle ilk yılı öğrenciler için adeta yabancı bir dil öğreniyormuş gibi yeni kelimelerin öğrenildiği, ezberlendiği ve bunun için saatlerin harcandığı bir dönemdir. Bu durum ilerleyen yıllar içinde hem kuramsal derslerde hem de uygulamalı eğitimde devam eden bir süreçtir. Tıbbi terminolojiyi oluşturan kelimelerin pek çoğu daha önce duymadıkları, onlar için yeni terimler iken bir kısmı ise daha önce günlük dilde kullandıkları, bildikleri pek çok sözcüğün yeni bir biçimi şeklinde öğrencinin karşısına çıkar. Örneğin; “uyluk kemiği” artık “femur”dur, “tepe” “apeks”dir. Tıbbi terminoloji sadece sağlık çalışanları için değil gündelik hayatta da kullanılan bir dil

durumuna gelmiştir. Örneğin; hipertansiyon, dren, kateter, diyabet gibi terimler sağlık alanı dışındaki kişiler tarafından kolayca anlaşılmaktadır.

Tıbbi terminoloji hemşirelerin çalışma alanlarında kullandıkları hasta takip formları, laboratuvar istek formları, sonuç raporları, ameliyat notları gibi bütün kayıt ve dökümanlarda yaygın biçimde yer bulur. Örneğin; Şişli Florance Nightingale Hastanesi hasta takip formu incelendiğinde yalnızca ön yüzünde 35 tıbbi terim bulunmaktadır. Ayrıca hemşirelik uygulamalarında kullanılan pek çok cihaz ve ekipman tıbbi terimlerle ifade edilmektedir (Ör. triflow, pulse oksimetre, glukometre vb.). Hemşirelik bakım faaliyetleri içinde takip edilen pek çok parametre, işlem, tıbbi kısaltmalarla ifade edilir (Ör. EKG, CVP, PaO₂ vb.). Her yeni teknolojik gelişme, bakımda kullanılan yeni cihazları ve yeni terimleri beraberinde getirmektedir. Bilginin giderek arttığı ve olağanüstü bir şekilde çeşitlendiği bu süreçte öğrencilerin tıbbi terminolojiyi öğrenme konusunda motive edilmeleri gerekir.

Sağlık profesyonellerinin ortak bir uzmanlık dili bilme ve kullanmalarının bir diğer gerekçesi de hastanelerin hasta tedavi ve bakım sürecinde, tüm işlemlerin ivedilikle ve koordineli olarak yürütüldüğü alanlar olmasıdır. Hasta tedavi ve bakım süreçlerindeki kalitenin artırılması, bu bağlamda sağlık profesyonellerinin yanlış anlama, zaman kaybı gibi sorunlara yol açılmaması için bu ortak terminolojiyi yazılı ve sözlü alanlarda etkin biçimde kullanabilmeleri gerekmektedir. İletişimsel başarı; doktor, hemşire ve tüm sağlık çalışanlarının tanı ve tedavi metotlarının başarı ile uygulanabilirliğini arttıran en önemli unsurdur. Sağlık çalışanları arasındaki kuvvetli iletişim sayesinde, işleyişte hem zamandan kazanım sağlanır hem de tedavi ve iyileşme sürecinde olumlu gelişmeler yaşanır. Verilen bakım diğer meslektaşlarla anlaşılır ortak bir dille paylaşılabilir ise, politika ya da program kaynaklarını etkileyecek uygulama standartları oluşturulamaz.

Bu çalışma bu gerekçelerden yola çıkılarak İstanbul Bilim Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin tıbbi terim ve kısaltmalarla ilgili bilgi düzeyi değerlendirilerek eğitim sürecinde desteklenmesi gereken alanların tespiti amacıyla planlanmıştır.

4. GENEL BİLGİLER

4.1. DİLİN TANIMI

Tüm canlılar yaşamlarını devam ettirme sürecinde, karşılarındaki diğer canlılarla işaretler, hareketler, sesler gibi birtakım sembollerden oluşan çok çeşitli sistemleri kullanarak anlaşılır (2).

Genel olarak dil, insanların birbirlerine bilgi, düşünce ve eğilimlerini aktarabilmelerinin, düşüncelerini düzenleyebilmelerinin ve hislerini ifade edebilmelerinin sözlü ya da yazılı bir yoludur (3).

Dil, sosyal bir varlık olan insana özgü ve insan yaşamının olmazsa olmaz öğelerinden biridir (4).

Dilin, literatürde farklı tanımları vardır. Dilbilimci Ferdinand de Saussure dili, “işaretler ve göstergelerden oluşmuş bir sistem”; Doğan Aksan ise, “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan doğal bir araç, kendisine özgü kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık” olarak tanımlamıştır (5,6).

Dilin konuşma dili ve yazı dili, olmak üzere iki boyutu vardır. Dilin ana maddesi sestir, doğal olarak öncelikle sözlü anlatım aracıdır, yazı dilin sembollerden oluşan tarafıdır. Konuşma seslerinin tek başlarına bir anlamı yoktur; ancak dilin temeli seslerin belirli dizilişlerde oluşturduğu yapılara dayalıdır (7).

İnsanlar sesli olarak anlaşmak istediklerinde sözlü dili; duygu, düşünce, istek ve temennilerini yazılı olarak anlatmak istediklerinde ise yazı dilini kullanırlar. Tarihi gelişim bakımından söz, yazıdan çok daha eskidir. Sözlü dili kayıt ve kontrol altına almak, duygu, düşünce ve iletileri zamandan ve çevreden bağımsız biçimde aktarmak üzere yazı keşfedilmiştir. Yazı dili bir milletin kültür ve edebiyat diliyken, konuşma dili sosyal çevreye bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Yazı dili ile konuşma dili arasında benzerliklerinin yanı sıra birtakım farklılıklar bulunmasına rağmen her ikisi de dilin canlı bir varlık olarak gelişimine katkı sağlamaktadır (7,8).

4.2. DİLİN UNSURLARI

İnsanlar arasında iletişimin sağlıklı ve anlamlı bir duruma gelmesi için dilin belirli kurallar çerçevesinde tam ve bütünlük içinde olması gerekir. Kelimeler anlam taşıyan ve cümlelerin kurulmasında etkin rol oynayan ses ya da sesler topluluğudur. Kelimeler, düşünsel veya simgesel olan varlık ve kavramların ses ve yazı olarak karşılığıdır. Kelimelerden anlamlı mesajlar oluşturmada kelimelerin, ses (fonoloji), anlam (semantik), söz dizimi (sentaks) ve biçim (morfoloji) özelliklerinden yararlanır ve bunlar dilin temel unsurlarını oluşturur. Dilin bu dört temel unsuru iletilerin anlamlarını belirlemede etkili olur (9,10).

4.2.1. Ses Bilgisi (Fonetik)

Ses bilgisi/fonetik sözcüğü, Yunanca “ses” anlamında olan phōnḗ sözcüğünden türetilen ve “işitilen, duyulan” anlamına gelen phōnētikós sözcüğünden gelmektedir (11).

Ses bilgisinin araştırma nesnesi, konuşulan dildir ve konuşulan dili farklı açılardan ele alır. Ses bilgisi, dilsel seslerin öğelerini araştırır yani ses bilgisinde sözlü ifadelerdeki özellikler söz konusudur (12).

Dilin fonetik özellikleri, iletileri anlam yönünden etkileyen vurgu, ton, tını gibi sesin kullanım özelliklerini kapsamaktadır. İletilere yüklenen anlam sadece sözcüklere göre belirlenmez. İletinin ritim ve melodi özellikleri bazen iletinin içeriğinden daha belirgin ve etkili olabilir. Bir ifadenin tonu, çoğu kez içeriğinden çok daha önemli ve etki bakımından daha ağırlıklı olabilir. Kelimelerin kültürel bir kimlik kazanması için bireyin ona yüklediği içerik ve anlam çok önemlidir (11,12).

4.2.2. Anlam Bilgisi (Semantik)

Sözcüklerin anlamlarını, dilin bütün birimlerinin birbiriyle ilişkilerini ve bunların anlam üzerindeki etkilerini; eş anlamlılık, zıt anlamlılık, çok anlamlılık, anlam iyileşmesi, anlam kötüleşmesi, anlam daralması, anlam genişlemesi gibi anlam olaylarını inceleyen dilbilgisi dalına semantik denir (13).

4.2.3. Söz Dizimi (Sentaks)

Söz dizimi ya da Fransızcadan geçen biçimiyle sentaks, dildeki cümle kurma ilke ve kurallarını inceleyen ve bu dildeki cümlelerin esnekliğini inceleyen dil bilgisi dalıdır. Söz dizimi sözcüklerin cümle içerisindeki kurallı sıralanışıdır. Bu sıralanış dilden dile değişmektedir (13).

4.2.4. Biçim Bilgisi (Morfoloji)

Biçim bilgisi/sözcük bilgisi/yapı bilgisi anlamlarına da gelen Morfoloji, bir dildeki kök ve ekleri, bunların birleşme yollarını, eklerin anlam ve görevlerini, dilin türetme ve çekim özelliklerini, türlerini inceler. Biçim bilgisi ikiye ayrılır.

1. Anlam Birim: Morfolojinin sözcüklerin ve eklerin birleştirilmesi ile ilgili alanıdır. Kendi içerisinde ikiye ayrılır.

a) **Sözlük Birim:** Anlamlı sözcükleri esas alır. Bir dilin anlam taşıyan en küçük birimidir. Somut ya da soyut kavramları ifade ederler, isimler, sıfatlar, fiiller vb.

b) **Biçim Birim:** Biçim birim eklerin birleşimini esas alır sayı, zaman, cins, kip vb.

2. Ses Birim: Harf ya da harf birleşimlerini adlandırmak için kullanılmaktadır. Anlam birim özelliği taşıyan unsurların bölünmesini veya birleştirilmesini esas alır. Yani sesleri birleştirir (14).

4.3. DİLİN İŞLEVLERİ

Dil, insanı insan yapan özelliklerin başında yer almaktadır. Dili olmayan bir insan topluluğunu düşünmek mümkün değildir. Çünkü insan, dili kullanma yetisine, konuşma özelliğine sahip tek varlıktır (15).

Bireyler arasında anlaşma aracı olan dilin düşüncelerin sağlıklı paylaşımını sağlamanın yanında birçok işlevi vardır.

4.3.1. İletişim Vasıtası Olarak Dil

İnsandan karıncaya hemen her varlığın bir iletişim sistemi vardır. İnsan için bu sistem de iletilerin aktarım vasıtası dildir (14).

İnsanla insan arasındaki ilişki dilin iletişim işlevi ile gerçekleşmektedir. Dil, düşüncenin dışı vurumunu sağlayan en önemli iletişim aracıdır. Dilin varlık sebebi, insanlar arasındaki iletişimde bulunma gereksinimidir. Kelimeler ve taşıdıkları anlamlar bu gereksinimi karşılamaya yöneliktir. Dil, iletişime katılanların, dilsel işaretler ile bunların kullanım kurallarına dair ortak bilgilerinin birikimidir. Verici ve alıcının, dilsel sinyallerinin aktarımıdır (16,17).

Dilin amacı; dil ve iletişimi, bireyin kullanımının hem aracı hem de sonucu olduğunu ve bu iki olgunun örtüştüklerini göstermektir. Dil, iletişim aracı olduğundan dil ve iletişimi birbirinden ayrı düşünmek mümkün değildir. Dil ve iletişim insanları etkileme ve yönlendirme aracıdır (18).

İletişim, insanların birbirlerinden anlam alma ve birbirlerini cevaplama çabalarını kapsayan bir etkileşim sürecidir. İletişim anlamlı mesajlar oluşturup paylaşma temeline dayalı bir etkinlik olduğu için; ancak referans birliğine sahip kişiler tarafından gerçekleştirilebilir. Anlamlı mesajlar da ortak bir dil etrafında toplanmış olan bireyler tarafından oluşturulabilir. İletişim sürecine katılan bireylerin dil sistemleri arasındaki fark büyükse, ortak davranışlar göstermeleri olasılığı azalır (19,20).

Harris ve Taylor dili, “insanların keşiflerini, muhakemelerini ve bilgilerini birbirine aktardıkları koca bir kanal” olarak ele almaktadırlar. İnsanlar bu kanalı yani dili bir arada buldukları her durumda birbirlerine düşüncelerini iletebilmek ve anlaşabilmek için bir sistem olarak oluşturmuşlardır (12,21).

4.3.2. Duyguların İleti Vasıtası Olarak Dil

Dilin en önemli özelliği, duygu ve düşüncelerimizi, geçmişimizi, geleceğimizi, yaşadıklarımızı, hayallerimizi bir başkasına aktarabilmemizi sağlamasıdır (22).

Dil, insanların hissettiği duyguların iletilmesinde en etkili yoldur. İnsan sahip olduğu dil yetisi ile kendini gerçekleştirme ve anlamlandırma imkânı bulur (23).

İnsanların düşüncelerini ortaya çıkaran ve bu düşüncelerin başkalarınca anlaşılmasını sağlayan düzen, dilde bulunmaktadır (24).

4.3.3. Dil Birey İlişkisi

İnsan hem dil olgusuna sahip hem de dil olgusu tarafından kuşatılmış bir varlıktır. Yani bir varlık olarak insan, dilin hem öznesi hem de nesnesidir. İnsan ancak dil sayesinde bir anlam ve değer kazanmaktadır (25).

Dil bir insanın kişiliğinin aynasıdır, bireylere kimliklerini kazandırmanın bir yoludur ve bireyin yaşam felsefesiyle ilişkilidir. Bireyin kullandığı dile dikkat ederek, onun dünya görüşü, inanç ve eylemleri hakkında fikir edinebiliriz. Çünkü kullanılan kelimeler bireyin kişiliğini sergiler. Dil, doğumundan itibaren insanla birlikte, yaş ilerledikçe çeşitli koşullara göre değişmekte, gelişim göstermekte ve eğitim süreciyle farklı boyutlara taşınmaktadır (20,26).

Bir grubun dili, o grubun dünyaya bakış tarzı ile yakından ilgilidir. Dil ve dünya görüşü karşılıklı olarak birbirinin referansıdır. Bir grubun ortak dili, aynı zamanda o grubun ortak dünya görüşünün belirleyicisidir. Bireyin dünyayı algılama ve yaşama biçimi, onun dili tarafından belirlenmektedir (27).

Dil, bireylere kimliklerini kazandırmanın yanı sıra, onları sosyalleştirip kendi kuralları kapsamında oluşan bir topluluk yaratır. Başka bir ifadeyle iletişim kurabilecek insanları belirler.

Dil düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, sırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlıktır. Dil dediğimiz düzen; insanın gözü, beyni, düşüncesi ve ruhudur (14).

4.3.4. Bir Düşünce Aracı Olarak Dil

Dilin bir diğer özelliği düşünme aracı olmasıdır. Dil ile düşünce arasındaki ilişki, düşüncenin gelişimi ve ifade edilmesi bakımından oldukça önemlidir. Dil ve düşünce oldukça iç içe ve birbirleriyle etkileşim içerisindedir. Düşüncenin temel aracı dildir ve düşünme becerileri dil yapısıyla ilişkilidir (14).

Dilin bir ürünü olan düşünce tamamıyla sözcüklere dayanır. İnsanlar söylenenleri ve yazılanları anlamak, duygu ve düşüncelerini bir başkasına aktarmak için sözcüklere ihtiyaç duyarlar. Anlama ve anlatma temel dil becerilerinin etkin kullanımı ile sözcük dağarcığının zenginliği arasında yakın bir ilgi vardır. Dolayısıyla bir insan ne kadar çok sözcük biliyorsa, düşüncesini o kadar çok geliştirmiştir (15).

Dil öğrenmek düşünmeyi öğrenmekle aynıdır, dilin doğru ve zengin içerikte kullanılması, bireyin zihin gücünü geliştirir. Dil kazanım süreci düşüncenin ifade edilmesi ve geliştirilmesinde etkili olurken kavram geliştirme süreci de zihinsel gelişimin etkisi altındadır. Bu yüzden, insan, dili elverdiği oranda düşünür ve kavramsal düşünme yeteneği arttıkça da dili gelişir (28).

4.3.5. Dil, Toplum ve Kültür İlişkisi

Toplumsallaşma, bireylerin benzer niteliklere sahip olması, birbirleri ile ortak anlamlar, davranışlar ve değerleri taşımasıdır. Bireylerin toplumsallaşmasını sağlayan ise dildir. İnsanların bir arada yaşamasını mümkün kılan, sosyal organizasyonların yapılmasını sağlayan dil, insanla ilgilidir, böyle olunca toplumla ilgilidir ve farklı bakış açılarını beraberinde getirir. İnsan dille birlikte sosyal normları, davranış biçimlerini ve kültürel değerleri edinmektedir (3,4,18).

Dil ile insanın kendi varlık alanı ve toplumsal yapısı arasında derin bir bağ bulunmaktadır. İnsanın iç dünyasına, toplumsal bilincine ve kültürün nasıl bir kültür olduğuna kullanılan dil ile karar verebilmekteyiz. Dil sayesinde topluluğun üyesi olan insan, belli bir kültürün de üyesi durumundadır (16,29).

Kültür; tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler sonraki kuşaklara iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür. Toplumların yaşantı biçimlerini ve kültürel yapılarını anlamada dil bize önemli göstergeler sunar. Bir bakıma dil, kültürün hem aynası hem de taşıyıcısıdır. Yüzyıllar içinde oluşup bugüne gelen kültürel öğelerin gelecek kuşaklara aktarılmasında dilin çok önemli bir işlevi vardır (18).

4.4. DİLLERİN SINIFLANDIRILMASI

Diller sınıflandırılırken yapı, canlı - ölü olma, kaynak olma ve türeme gibi özellikler göz önünde bulundurulur. En sık kullanılan sınıflama kaynak, yapı, kullanıldığı biçim bakımından yapılan sınıflandırmadır (30).

Tablo 4.1. Dillerin Sınıflandırılması

A. DİLLERİN KAYNAĞI BAKIMINDAN SINIFLANDIRILMASI	
1. Hint-Avrupa Dil Ailesi (İndoermen)	5. Okyanus ve Avustralya Dilleri
2. Ural-Altay Dil Ailesi	6. Kafkas Dilleri
3. Hami-Sami Dil Ailesi	7. Bantu Dilleri
4. Güney-Doğu Asya Dilleri	8. Amerikan Dilleri
B. DİLLERİN YAPI BAKIMINDAN SINIFLANDIRILMASI	
1. Tek Heceli (Yalınlayan) Diller	
2. Eklemeli Diller (Bitişken ve Kaynaştırılan) Diller	
3. Çekimli Diller (Bükümlü) Diller	
C. DİLLERİN KULLANILDIĞI BİÇİM BAKIMINDAN SINIFLANDIRILMASI	
1. Karışık Dil (Pidgin)	5. Ortak Dil (Standart, Ölçünlü Dil)
2. Taşra Ağzı (Patois)	6. Yapma Dil
3. Karma Dil (Kreol)	7. Özel Diller: 1. Argo
4. Ana Dili (Anadil)	2. Grup Dilleri (Sosyolekt)

Karasoy ve Ark. Uygulamalı Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri. Konya, Selçuk Üniversitesi, 2002.

Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerine baktığımızda; Türkçe diğer Türk dilleriyle birlikte Ural – Altay dil ailesinin bir kolunu oluşturur. Moğolca, Mançu-Tunguzca ve Korece'ye çok benzer. Yapı yönüyle diğer Altay dilleri gibi sondan eklemeli (sözcüklerin eklerle türetilbildiği) bir dildir. Bu nitelikleriyle sonsuza kadar üretken ve gelişebilecek durumdadır (29).

Türkçe okunduğu gibi yazılan, yazıldığı gibi okunan, grameri kolay ve mantıklı, ondalık sisteme ve dolayısıyla çağdaş bilgi-işlem sistemlerine çok uyum sağlayan bir dildir.

Diller, zaman içinde coğrafi, dini, ekonomik, sosyal ve kültürel nedenlerle değişimler geçirirler. Aynı aile içindeki diller arasında çeşitli farklılıklar bulunur. Bunlar aynı dil ailesine ait dilin alt dallarını oluşturur (31) .

Dilin Alt Dalları

Lehçe (Dialect): Bir dilin ses, biçim, anlam ve dizim farklılıkları gösteren alt kollarına “lehçe” denir. Buna göre Yakut Türkçesi ve Çuvaş Türkçesi bir lehçedir ve Türkiye Türkçesinden farklıdır. Türkiye Türkçesine en yakın lehçeler Azeri, Türkmen, Özbek, Tatar, lehçeleridir.

Şive: Şive konuşma tarzıdır. Bir dilin bölgesel söyleniş biçimidir. Şive aksan olarak da adlandırılabilir.

Ağız: Bir dilin yalnız söyleyiş farklılığı gösteren koludur. Bu fark yazı diline girmez. İstanbul ağızı, Çorum ağızı gibi.

Birey Dili (Ídiolet): Her bireyin dili kendine özgü konuşup yazmasıdır. Dil; kullanıldığı biçim bakımından yaşa, mesleğe, coğrafi sınırlara göre bazı alt dallara ayrılmaktadır (32,33).

Dillerin Kullanıldığı Biçim Bakımından Sınıflandırılması

Karışık Dil (Pidgin): Tüccarların, balıkçıların halkla sürekli iletişimi sonucu ortaya çıkmıştır. Genellikle iki dilin karışımından oluşur. Kısa ömürlüdür sonradan öğrenilir ve geçicidir.

Taşra Ağız (Patois): Bir ülkede, yazı dilinin dayandığı belirli bir şehir konuşması dışındaki bölge ağızı. Yabancı dilden geçen sözcüklerin kullanımında daha sık görülür. Sözcük tam öğrenilemediği için ses ve biçim değişikliğine uğrar. Taşrada çok görülür (33).

Karma Dil (Kreol): İki ya da daha çok dilin çocukluktan başlanarak ana dil olarak kullanılmasından oluşur (30).

Ana Dili (Anadil): Ana dil, insanın doğumundan itibaren ailesinden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dildir. İnsanlar ana dillerinde düşünürler, rüya görürler, hayal kurarlar ve yaratıcı özelliklerini gösterirler Anadili kişinin sosyolojik kimliğinin oluşmasında temel rol oynar. İnsanlar, doğuştan itibaren yakın çevresinden öğrendiği ve zamanla ilişkide bulunduğu sosyal çevrelerle geliştirdiği anadili sayesinde üyesi bulunduğu toplumla ilişki kurar ve anadiliyle o toplumun bir parçası olur (34,35).

Ortak Dil (Standart, Ölçünlü Dil): Dünyadaki uluslararası iletişim arttıkça, insanlar ortak bir dille anlaşma gereği duymuşlardır. Ortak dil, bir toplum içerisinde veya milletler arasında iletişim aracı olarak bilinen, benimsenen, ortak yazı diline dönüşmüş

resmi yazı dilidir. Ortak dil, bir ülkede iletişime standart getirmesi ve ülke insanının birbirini anlaması bakımından önemlidir (36,37).

Yapma Dil: Farklı kültürlerde insanlar arasında aynı şekilde düşünmeyi sağlayacak tek bir dilden söz etmek zordur. Yapma dil, insanlar arasında ortak bir dil oluşturmak amacıyla oluşturulan bir dildir. İnsanlar, farklı dillerin kullanılmasını sorun olarak görmüşler ve bunu önlemek amacıyla yeni diller ortaya çıkarmışlardır. Bu düşüncüyü gerçekleştirmek için zaman içerisinde Esperanto gibi “proje diller” ortaya çıkmıştır (38).

Dünyada 200 kadar yapma dil vardır. Bu diller genellikle doğal dilden yararlanılarak oluşturulur. Yapma dillerin en ünlüsü Esperanto'dur (33).

Esperanto: Çocukluğunda çeşitli uluslardan çocukların okuduğu bir okula giden ve anlaşma zorluğu çeken Polonyalı hekim Dr. L.L. ZAMENHOF tarafından meydana getirilmiştir.

Esperanto sözcüğünün bu dildeki anlamı ümit edendir. Bu ad Dr. Zamenhof'un, dilin yayılacağı benimseneceği yolundaki umudunu yansıtmaktadır. Esperanto, öteki yapma dillere oranla en çok yayılan ve en çok benimsenen dildir. Bazı ülkelerde, Esperanto dili kullanılarak dergi ve gazeteler yayımlanmaktadır. Bugün birçok ülkede bu dili yaymaya, öğretmeye yönelik kuruluş ve dernekler vardır.

Esperanto, hiç dışına çıkılmayan 16 kurala dayanır; böylece, öğrenilmesinin kolaylaşacağı düşünülmüştür. Fakat çok da başarılı olmamıştır. Çünkü dil, canlı bir varlık olarak doğal bir süreçte oluşmalıdır. Daha doğrusu, ihtiyaç üzerine doğan bir aracın kullanılması daha yaygın ve güçlü olacaktır (33,36).

Özel Diller: Çeşitli toplulukların, bir dildeki sözcük ve eklerden yola çıkarak oluşturdukları, kendine özgü şifreleri bulunan dil biçimlerine denir. Özel dillerin, *Argo* ve *Grup dilleri* olmak üzere iki türü vardır (33).

Argo: Argo, çeşitli grupların kendi aralarında anlaşmayı sağlamak için ortak dilin kelimelerine farklı anlamlar yükleyerek oluşturdukları, sanatlı, nükteli bazen de kaba bir dildir.

TDK'nin Türkçe sözlüğünde “argo” bir dil türü olarak değil, “her yerde ve her zaman kullanılmayan veya kullanılmaması gereken çoklukla eğitimsiz kişilerin söylediği söz veya deyim” olarak açıklanmaktadır (39).

Argo içinde yer alan sözcüklerin en önemli özeliği az bilinen sözcüklere mecaz anlamlar yüklenmesiyle oluşmasıdır.

Meslek gruplarının oluşturduğu argoya ise “*jargon*” denir. Argoda olduğu gibi, o topluluk içinde sıkça konuşulan fikirlerin kısaca ifade edilebilmesi için gelişmiştir. Jargonu oluşturan sözcükler o gruba ait olmayan bir kişi için anlaşılabilir veya yaygın sözcükler olmalarına rağmen tamamen farklı bir anlam taşıyabilir. Her meslek grubunun ve uzmanlık alanının aktif olarak kullanılan birçok jargonu vardır. Tıp ve hemşirelik ile ilgili jargonlara örnekler: (33)

Tıbbi jargonda “spinal hayat” dediğimizde, “beynini kullanamayan veya çok az kullanabilen bir insanın sürdürdüğü hayat” anlatılmak istenir.

İnoperable; “opere (ameliyat) edilemez, edilse bile sonuç alınmaz” anlamında bir tıp terimidir. Sağlık çalışanları bu terimi ayrıca “iflah olmaz, akıllanmaz kişi” anlamında da kullanmaktadır.

Palyatif; “affedilebilir, kaldırılabilir” anlamına gelmektedir. Tıptaki karşılığı ise geçici, dönemlik tedavi anlamındadır.

Bunların dışın hastayı monitörize etmek, serum setlemek, defibrilatörü çakmak gibi tıbbi jargon örnekleri verilebilir (40).

Grup Dilleri (Sosyolekt): Grup dilleri toplumda bireyin içinde bulunduğu sınıfa, cinsiyete, yaş grubuna, özellikle mesleğe göre belirlenen dillerdir. Diğer bir ifade ile aynı meslekten olanların veya aynı iş alanında çalışanların kendi aralarında konuştukları dildir. Belli bir sosyal grup arasında olduğu için “sosyolekt” terimi ile de ifade edilir. Örnek olarak mesleki dil ve bilim dili verilebilir (33).

Mesleki Dil: Mesleki dil, aynı meslekten olanların veya aynı alanda çalışanların kendi aralarında konuştukları kendine özgü kelimelerden oluşan dil türüdür. Mesleki dil kendine özgü kelimeler, alıntı kullanımlar ve bilimsel sözcüklere dayanması açısından özel diller içerisinde en dikkat çekici olanıdır.

Mesleki dil, kişilerin uzmanlaşmak istedikleri mesleğe ait kelimeler ile kültürler arası anlayışın vurgulanmasını ve farklı ülkelerden meslektaşları ile bilgi alışverişinde bulunmalarını sağlamaktadır. Mesleki dil içinde mesleğin mensuplarının kendi aralarındaki iletişim sırasında kullandıkları o mesleğe özgü bazı kelimeler vardır. Günlük dildeki bu kelimeler bir mesleğin mensupları tarafından farklı bir anlam yüklenmiş olarak kullanılabilir. Bu nedenle mesleki dili üçüncü kişilerin anlaması güçtür (41).

Bilim Dili: Bilim dili, bir dilin genel kültür dilinden az çok ayrılan, çeşitli bilim dallarının, teknik ve sanat alanlarının gerekli kıldığı söz varlığını, üslup ve anlatım özelliklerini ve terim ihtiyacını karşılayabilen bir dil demektir.

Bir bilim dalına mensup kişiler tarafından kullanılan ve içinde o bilim dalıyla ilgili kelimelerin bulunduğu dil: hukuk dili, tıp dili, felsefe dili birer bilim dilidir.

Bilim dili, bilimi oluşturan veri ve bilgileri sözlü ve yazılı olarak başkalarına aktaran, bilim dalları ile ilgili özel kavramları taşıyan kelimelerden oluşur. Özel kavramları karşılayan bu kelimelerin anlamları kesin olup, kişiden kişiye değişmez. Böylece bilim ve sanat alanında iletişim sağlanır (42).

Bilim dili sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapıya bağlı olarak, toplumdaki eğitim sürecinin yönlendirmesiyle ortaya çıkan bilimsel ürünler çerçevesinde oluşarak gelişir. Bilim üretimi, bilim dilinin kavramları arasındaki paralelliği beraberinde getirir. Uluslararası bilimsel çalışmalar bilimin globalleşmesini sağlayan en önemli araçlardır. Bu çalışmalar sayesinde tüm uluslar bilimsel birikimlerini birbirleriyle paylaşırlar. Bilimi ilerletebilmek, yeniyi üretebilmek için uluslararası bilim dilinin varlığı önemlidir (43).

Bir dilin, bilim dili özelliğini taşıması oldukça önemlidir. Demirel'in ifadesiyle, hiçbir dil sistemi, doğasından bilim dili değildir. Bir dilin bilim dili olması için o dilin konuşulduğu ülkede bilime ve bilimsel düşünceye önem verilmesi gerekir. Bilimsel düşünce ya da bilgi herhangi bir biçimde iletilirken, anlaşılabilir, yazılıp okunabilir, yayınlanabilir ve öğretiler olmalıdır (44,45).

Bilim dilinin taşıması gereken özellikler;

- Bir dilin bilim dili olabilmesi için öncelikle o dilin eğitim-öğretim dili olması gerekir.
- Dil, soyut düşünüşe yatkın olmalı ve varlığa nüfuz etmede zengin çağrışımlar uyandıran kelimelere sahip olmalıdır.
- İnsan zihninin düşünmesine elverişli olmalı ve düşünceyi ifade edişte zorlamamalıdır.
- Gelişmeye, zenginleşmeye uygun olmalı, bilim ve teknoloji alanındaki yeniliklere karşılıklar üretebilmelidir (45,46).

Bilim dili, düşünmede ve çalışma ürünlerinde uyulmak zorunda olunan evrensel bilim kurallarına ihtiyaç duyar. Evrensel dil, farklı ulusların iletişim kurabilmek için kullandıkları ortak dildir. Tüm dünya topluluklarının konuşma ve yazışma dili olan evrensel dil, dünyanın siyasi ve ekonomik yönden güçlü olan devletlerinin etkisiyle oluşur (47).

Bir dilin, çok geniş bir coğrafyada kullanılıyor oluşu o dili evrensel yapmaz. Bilim sadece rakamlardan, sembollerden oluşmadığı, kavramlardan ve kelimelerden de oluştuğu için bilim dilinin evrenselliğine ihtiyaç duyulur. Şu an için dünyada en yaygın olarak İngilizce kullanılmakta olmasına rağmen tarih boyunca dünyaya hâkim bilim dili sürekli değişmiştir (48).

4.5. TERİM

Günümüzde kullanılan İngilizce term, Fransızca terme kelimesi, Latince sınır anlamına gelen terminus kökünden türemiştir. Günümüz Türkçesindeki terim kelimesi de bu kelime model alınarak üretilmiştir.

Terim; bir bilim ya da sanat dalına, bir yazara veya bir sosyal varlığa ait özel kelime şeklinde tanımlanır (49).

Terimler, bir dili konuşanların yeni kavram ve nesnelere yerli karşılıklar bulma ve söz varlığını genişletme çabasının bir ürünüdür. Dildeki diğer sözcüklerden farklı olarak terimler, gerçek anlamlarıyla kullanılırlar. Dolayısıyla yan, mecaz veya deyim anlamları yoktur. Terimlerin genel özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir;

- Terimler, tek bir kavrama karşılık gelirler. Karşıladıkları kavramı net, açık ve kesin bir biçimde bildirirler.
- Terimlerin anlamları sabittir ve cümle içinde değişik anlamlarda kullanılamazlar. Terimlerin bildirdiği anlam yoruma açık değildir.
- Terimler halkın söz varlığında yer almazlar, ancak halk arasında kullanılan ve daha sonra terim anlamı kazanan sözcükler de vardır (50,51).

Son yüzyılda iletişim alanında yaşanan teknolojik gelişmeler spor, sinema, ekonomi, tıp gibi alanlara özgü terimlerin halk diline yerleşmesini kolaylaştırmıştır. Örneğin; bir tıbbi terim olan metastaz'ın kanserin yayılımı, 'remisyon'un tümör belirtilerinin görülmemesi, 'progresyon'un ise kanserin ilerlemesi anlamına geldiğini halktan insanlar da bilmektedir. Bazı terimler argoya da girmiştir (Ör. *röntgen*) (Şahin 2006) (15,52).

Terimler, kullanıldıkları dile özgü belli bir sistemde yer alır. Ses, yapı ve anlam bu sistemin parçalarındandır. Terimler ses bakımından incelendiğinde, ait oldukları dile özgü ses bilgisi kurallarına uyarlar. Literatürde terim sayısına baktığımızda; TDK'nun 1963-1983 yılları arasında çok sayıda terim sözlüğü yayımlanmıştır. Bu sözlüklerdeki Türkçe terim varlığı 80.000'e yakındır. En çok terime sahip bir bilim alanı olan tıp bu rakamın içinde değildir (45,52).

19. yüzyılda bilimin uluslararası bir nitelik kazanması, bilim adamları için, terimlerin kullanımını düzenleyen bir takım kuralların varlığını zorunlu hale getirmiştir. Teknolojinin hızla gelişmesi oluşan yeni kavramların adlandırılmasını değil, kullanılan terimler üzerinde bir anlaşma sağlanmasını da gerektirmiştir. Terim incelemelerinin amacı hem ulusal hem de uluslararası alanda terimleri ve kavramları standart hale getirmektir (53).

4.6. TIP DİLİ VE TIBBİ TERMINOLOJİ

4.6.1. Tıp Dili

Tıp, doğrudan insan yaşamını ve onun en öncelikli olan sağlığını ilgilendiren evrensel bir bilimdir. Tıp dili, tıp bilimi ile uğraşan bilim adamlarının kısa yoldan anlaşmalarını sağlayan, özel kelimelerden oluşan, ortak bir dildir ve günlük dilden farklıdır. Tıp dili; hastalık adı, organ adı, ilaç adı, tedavi yöntemleri, tıp aletleri gibi geniş bir alana sahiptir. Sözlü ve yazılı tıp dili şeklinde kullanılır (54).

Sözlü Tıp Dili: Tıpta kullanılan sözlü dil, sağlık personeli-sağlık personeli ve sağlık personeli-hasta iletişimde kullanılan dil olarak iki farklı biçimde gerçekleşir.

Sağlık personelleri diğer sağlık personelleri ile iletişim kurmada genellikle tıbbi terim ve tıbbi jargondan oluşan bir konuşma dili kullanırlar. Tıbbi dili kullanan sağlık personelleri arasındaki dil diğer bireylerce anlaşılmaz ve karışık bulunur. Bu dilin en sık konuşulduğu alanlar vizitler, sempozyumlar ve kongrelerdir (55).

Sağlık konusu yalnızca sağlık çalışanlarını değil, tüm insanları ilgilendirmektedir. İnsanlar sağlık gereksinimlerini karşılamak için bu hizmetlerin koordineli olarak yürütüldüğü sağlık kuruluşlarına başvururlar. Tedavilerinin yürütüldüğü bu kuruluşlarda insanlar tıp dilini sıkça duyar ve buldukları yerin hastane, konuşanların sağlık çalışanı olduğunu anlar (56).

Bu bağlamda sağlık personeli-hasta iletişimde kullanılan dil ayrı bir öneme sahiptir. Tıp dili, Latince, İngilizce ve Fransızca kökenli tıbbi terimleri içeren karmaşık bir dildir. Bu nedenle sağlık çalışanları hastalarla iletişimde, hastaları tanı ve tedavileri hakkında bilgilendirmede tıp dilini hastanın anlayabileceği konuşma diline uyarlamalıdır (57).

Hastalar ile iletişimde tıbbi dilin kullanılması hastaların doktora veya sağlık personeline rahatlıkla soru sormamasına, onların verdiği bilgileri tam olarak anlayamamasına ya da yanlış anlamasına ve çeşitli iletişim sorunlarına yol açabilir. Tıp dilini anlamayan hastalar, anlamadıkları, anlaşılmadıkları bir yere gitmekten çekinirler (58,59).

Tıp alanında hastaların anlayacağı bir dil kullanmanın, sağlık çalışanlarının hastaları bilgilendirme sürelerini kısaltacağı ve bilinçli hasta sayısını artıracığı için faydalı olabileceği düşünülmektedir (60).

Buna karşın bazı otoriteler özellikle hasta ziyaretleri sırasında sağlık ekibi üyelerinin kendi aralarında bilgi ve fikir alışverişi, tanı ve tedavi ile ilgili farklı alternatifleri değerlendirmeleri sırasında konuşma dili yerine tıbbi bir dil kullanılması gereğine işaret etmektedir. Bir kalp hastasının başında kendi aralarında danışmada bulunan hekimler “hastanın respiratuvar fonksiyonları da kontrol edilmeli” yerine “hastanın solunum fonksiyonları da kontrol edilmeli” derse hastaya yarar değil zarar vermiş olur. Birinci durumda olayın farkında olmayan hasta ikinci durumda “demek benim akciğerlerimde de bir hastalık şüphesi var” endişesine kapılarak yanlış çıkarımlarda bulunabilir ve yeni bir takım psikosomatik semptomlar ortaya çıkabilir (60,61).

Yazılı Tıp Dili: Tıbbi kayıtlar, orderlar, prospektüsler, tıbbi kısaltmalar, bilimsel makaleler, tıp dergileri, tıp kitapları yazılı tıp dilini oluşturan unsurlardan bir kaçıdır. Hastaların takibinde kullanılan tıbbi kayıtların tutulduğu yazılı formlara örnek olarak; hasta kabul formu, aydınlatılmış onam formu, tıbbi müşahede ve muayene formu, hasta tabelası, derece/ısı takip formu, röntgen istek formu, patoloji sonuç formu, laboratuvar istek formu, hasta taburcu formu verilebilir.

4.6.2. Tıbbi Terminoloji

Terminoloji, terimlerle uğraşan bilim dalıdır. Tıbbi terminoloji ise tıp terimlerini kendine konu alan bilim dalıdır. Sağlık alanında kullanılan, özgün ve özel sözcükler grubu tıbbi terminolojiyi oluşturur. Tıp biliminin sözünü tıbbi terminoloji oluşturur. Terminolojinin ana amacı; herkes tarafından aynı şekilde kullanılan, yazılan, söylenen ve anlaşılabilir bir dil oluşturmaktır (62).

4.6.2.1. Tıbbi Terminolojinin Tarihçesi

Hippocrates'den başlayarak tıbbin her zaman kendine ait bir dili olmuştur. Tıp dilini oluşturan tıp terimleri günümüze gelene kadar birçok aşamadan geçmiş ve yavaş yavaş şekillenmiştir. Tıbbi dilin ilk ortaya çıkışı eski Mısır dillerinde gözlenmektedir. Daha sonraları Grekçe kelimeler kullanılmıştır. Roma İmparatorluğu'nun gelişimi ile birlikte tüm tıbbi terimlerin Latince'ye dönüştüğü kabul edilmektedir. Roma İmparatorluğunun resmî dili olan Latince, tarih boyunca bilim dili üzerinde etkili olmuştur. Ancak tüm terimler için Latince karşılık bulunamamış, bir kısmı Grekçe devam ederken bir kısmı için dil bilgisi kuralları doğrultusunda değişiklik yapıp Latinceleştirilmiştir. Latineden etkilenmiş diller arasında Fransızca, İngilizce, İspanyolca, Almanca ve Portekizce vardır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeye bağlı olarak İngilizce tıp alanının ortak dili olmuştur. İngilizce, Almanca ve Fransızca ile zenginleşmiş bir dil olduğu için, diğer batı dillerinden daha fazla sözcük dağarcığına sahiptir. Günümüzde Grekçe-Latince dilleri üzerine kurulan ve İngilizceden geçen terimlerin oluşturduğu bir tıp dili kullanılmaktadır. Temel tıp bilimleri genellikle Latince, klinik bilimlerde ise İngilizce kökenli terimler daha yaygın kullanılmaktadır (62,63).

Tıp bilimleri içinde terimlerini ilk ortaya koyan bilim dalı anatomi olmuştur. Hekim olan bazı bilim adamlarının tıbbi terminolojinin şekillenmesi ve gelişimindeki katkıları oldukça önemlidir. Günümüzde kullanılan birçok tıbbi terim Hippocrates zamanından kalmıştır (peritoneum, bronchus bunlara örnektir) aynı dönemde yaşayan bir diğer bilim adamı olan Aristoteles'ten de pancreas, aorta gibi kelimeler bu günlere kadar gelmiştir. Ünlü bir hekim ve düşünür olan Galenos'da Grekçe'yi kullanmıştır. Ünlü anatomist olarak da anılan Galenos'un hazırladığı temel anatomi ile ilgili terimler hiç değiştirilmeden günümüze kadar kullanım görmüştür (64).

Ülkemizde kullanılan tıp terimlerinin kökenlerinin geçmişine bakıldığında: Ülkemizde 1929 yılına kadar Arapça, Farsça ve Türkçe sözcükleri esas alan terimler kullanılmıştır. 3 Kasım 1928 tarihinde Latin alfabesini esas alan 29 harfli Türk alfabesi kabul edildikten sonra Latince ve Grekçeyi esas alan uluslararası terimlerin kullanılması yaygınlaşmıştır. Bu amaçla terimlerin belirlenmesi için İstanbul Darülfünun da (İstanbul Üniversitesi) bir İstılah Kurulu (Terimler Kurulu) oluşturulmuş ve bugünkü tıp terimlerine geçiş başlamıştır. Günümüzde kullanmakta olduğumuz birçok tıbbi terim çok karmaşık bir değişimden geçerek gelmiştir. Örneğin Grekçeden Latinceye, Latince den Fransızcaya, Fransızcadan Türkçeye geçen sayısız tıbbi terim vardır. Son yıllarda bilim dilinin ağırlıklı olarak İngilizce olması nedeniyle tıbbi terimler içinde İngilizce kullanımları dikkat çekmektedir (62,65).

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin son derece hızlı olarak yaşandığı günümüzde birçok tıbbi terim dilimize girmekte ve tıbbi literatürde kullanımları da giderek artmaktadır (66).

Literatürde tıp alanında kullanılan Türkçe terim sayısına baktığımızda; Bilim dilinin içinde en büyük yeri tutan tıp alanında da çalışmalar yapılmıştır. TDK'nca 1944-48 arasında bölüm bölüm yayımlanan "Türkçe hekimlik terimleri üzerine bir deneme" adlı çalışmada 13.000 terim bulunmaktadır. Hekimlik dili alanında bugüne dek yapılan çalışmaları topladığımızda yüz binin üzerinde terim önerilmiştir. Bu terimlerin 90.000'ini Prof. Dr. Süreyya Ülker'in 1991 yılında yayımladığı sözlüğünde toplu halde bulunur (45,66).

Yavuz ve ark'nın (2010), yaptığı çalışmada Türk Nöroşirurji Derneğinin 1988, 1998 ve 2008 yıllarında düzenlediği bilimsel kongrelerin kitaplarındaki sözlü sunum ve posterlerin, başlıkları ile giriş-amaç kısımlarının başlangıcını, Türkçe yönünden incelemiş; 1988'de toplam kelimeler içindeki yabancı sözcük oranı %27,3 iken, bu oran 1998'de %35,8'e, 2008'de ise %36,8'e yükselmiş olarak bulmuşlardır ($p < 0.001$) (67).

4.6.2.2. Tıbbi Terimler ve Yapısal Özellikleri

Terimler ya neolojizm (yeni dil simgeleri oluşturma) yoluyla üretilir ya da genel dilden veya başka bir disiplinden alınıp bir konu alanının kavram sistemine dâhil edilir. Her iki durumda da terimler, ait oldukları ya da üretildikleri dilin bir parçasıdır. Bu nedenle hem neolojizm yoluyla yeni terim üretiminde hem de genel dilden alınan kelimelerin terimleştirildiği durumlarda, şekil ya da anlam bakımından yeni olan bu unsurun dil sistemi içindeki yerini belirlemek gerekir (15,68).

Bir terimi bilmek sadece o terimin anlamını bilmekten ibaret değildir. Aynı zamanda o terimin yapısı hakkında da bilgi sahibi olmak ve o terimi doğru ve uygun bir şekilde kullanmak gerekir. Terimlerin yapısını, başvuru terim türetme yolları belirlemektedir. Biçim açısından terim, basit kelimeler olabileceği gibi çeşitli eklerden ya da birden fazla sözcükten oluşan daha karmaşık bir yapı da olabilir (69).

Tıbbi Terimleri Meydana Getiren Ögeler

Kök: Kök, terimin kaynağıdır ve bir terimde birden çok kök kelime olabilir. Bir kök bir sesli harfle birleşir. Örnek: Gast-ric teriminin kökü gastr kelimesidir. Kardi-yak, Kardiyo-gram gibi. Kökün ya da köklerin anlamını bulurken sonekten başa doğru çözümlene yapılıdır (70,71).

Önek: Kökün önüne eklenerek anlam değişikliği yapar, her terimde bir adet olur ve tanımlayıcı görevi vardır. Nasıl, niçin, nerede, ne zaman, ne kadar, kaç tane, yönü, zamanı veya durumu ifade eder. Örnek: Epi/gastr/ic: burada önek -epi'dir. Üst, yukarı anlamındaki bu önek, kök sözcüğe -ic sonekiyle "midenin üst ya da yukarı bölgesiyle ilgili" anlamını kazandırır. Çok sık kullanılan önekler Tablo 4.2'de verilmiştir (63,72).

Tablo 4.2. Çok Sık Kullanılan Önekler

Önekler	Anlamı	Örnekler
a-	Yokluğu, eksikliği	Areflexia: Reflekslerin alınmaması Aseptic: Patojen mikroorganizmaların bulunmadığı Asplenia: Dalağın bulunmaması
ana-	Yukarı, geri yeniden, tekrar	Anabiotic: canlandırıcı Anastatic: iyileştirici Anagenesis: tırnakta olduğu gibi dokunun yenilenmesi
ant-, anti-	Karşıt, zıt, ters yön	Antianemic: kansızlığa karşı Antibacterial: bakterilere karşı Antidiabetic : diabete karşı Antishock: şoku önleyici
brady-	Yavaş ,seyrek	Bradyarrhythmia: kalbin atım hızının yavaşlaması Bradyacusia: işitmenin azalması Bradycinesia: hareketlerin anormal yavaşlaması
circum-	Çepeçevre, çevresinde	Circumcorneal: kornea çevresinde (kornea: gözün bir tabakası) Circumoral : ağız çevresinde (oral: ağız demek)
Contra-	Karşı, zıt	Contraception : gebeliğe karşı, Contraindication (kontrendikasyon): istenilen tedaviye karşı olma, engel bulunması
de-, des-	Yok olma, yitirme, kaybetme	Debride: ölü dokunun uzaklaştırılması, yok edilmesi
endo-, end-	İçteki, iç	Endocellular: hücre içinde Endourethral: uretra içinde
epi	Üzerinde, yakınında, takiben	Epidermis: dermisin üzeri Epidural: duranın üzerinde
hemi-	Yarı, tek taraflı	Hemifacial: yüzün yarısı ile ilgili
hyper-	Aşırı, fazla	Hyperactivite: aşırı hareketlilik Hypercholesterimia: kolesterol fazlalılığı
inter-	Ortasında, arasında	Intercostal: kaburgalar arasında Intercellular: hücreler arasında Intergluteal: iki kalça arasında
intra-	İçinde, içerisinde,	Intragastric: mide içinde Intraintestinal: bağırsak içinde Intradermal: deri içerisinde
multi-	çok fazla, birden çok	Multiglandular: birkaç bezle ilgili
peri -	Çevresinde, etrafında	Perianal: anüs çevresinde Perihepatic: karaciğer çevresinde
retro-	Arkasında	Retrocervical: serviks arkasında Retrosternal: sternum arkasında bulunan
semi-	Yarı, yarım	Semicircle: yarım ay şeklinde
uni-	Tek	Unilobar: tek loblu Uninuclear: tek hücreli

Sonek: Kökün sonuna eklenerek anlam değişikliği yapar. Uygulama, durum veya hastalığı ifade eder ve sözcüklerin “kullanım amacını” belirtir. Terimlerde bir adet son ek bulunur. Örnek: Gastr/itis: Mide iltihabı. Buradaki –itis soneki “iltihap” anlamını verir. Gastr/ic, mideyle ilgili, -ic soneki ise “ilgili, ait” anlamındadır (63).

Tablo 4.3. Sonekler İçin Örnekler

Sonek	Amacı	Anlamı
-algia	Ağrı ile ilgili durum belirtir	Gastroenteroalgia: mide ve bağırsakla ilgili ağrı
-asis	Paraziter bulaş ya da bazı benzeşmeler	Giardiasis: giardia adlı enfeksiyonun bulaşması Urolithiasis: boşaltım sisteminde taş oluşumu
-brum	Benzerlik ifade eder	Cerebrum: beyin, balmumu gibi
-ia, -ria	Kapsam, yaygınlık	Bulimia: aşırı yemek yeme İnsomnia: uykusuzluk
-inum	İlaç ya da kimyasal madde isimlendirmesi	Morphinum: morfin Vitaminum: vitamin
-ist	Tıbbın herhangi bir alanında uzman olan kişi	Pediatr-ist : çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı Psikiyat-ist: ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı
-itis	İltihap tanımlanmasında kullanılır	Meningitis: menenjit (beyin zarı iltihabı) Sinusitis: sinüzit,(sinus iltihabı) Nephritis: böbrek iltihabı
-oma	Genellikle tümörlerin adlandırılması bazen de hastalıkların tanımlanmasında kullanılır.	Carcinoma : karsinom , kötü huylu kanser Adenoma: bez epitelinden gelişen iyi huylu tümör Syndrome: sendrom, belli belirtilerin bir arada ortaya çıktığı hastalık durumu
-osis	Gelişen hastalık, bulaşıcı etken ya da hasta şikayetini tanımlar	Siderosis: kanda aşırı demir bulunması Tuberculosis: tüberküloz, verem hastalığı Cyanosis : siyanoz, morarma

Arslandaş ve Ark. Tıbbi Terminoloji. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2012.

Kaynaştırma Ünlüsü: Genelde kaynaştırma ünlüsü (o) harfidir, Ancak (e), (a), (i) gibi ünlü (sesli) harfler de kaynaştırma ünlüsü olarak kullanılır. Kaynaştırma ünlüsü; kök sözcüğü, son eke ya da iki kök sözcüğü birbirine bağlar. Örnek: Cardi/o/gram. Burada cardi kök sözcük, (o) kaynaştırma ünlüsü, –gram ise sonektir. Burada (o) kaynaştırma ünlüsü kök sözcüğü soneke bağlamıştır. Electr/o/cardi/o/gram terimdeki ilk kaynaştırma ünlüsü iki kök sözcüğü birbirine bağlamıştır (63,70).

Terim Çeşitleri

Genel Terimler: Abdomen, abortus, bilirubin, hematoma gibi tıp alanında sık kullanılan terimlerden oluşur.

Akronim Terimler: Günümüzde bazı sözcükler birden fazla terimle ifade edilmektedir, yazım açısından bu terimleri kısaltmak ve daha kolay okunur hale getirmek için çoğunlukla birkaç harfleri birleştirilerek okunur ve yazılırlar. Bunlara “akronim terimler” denir. Akronim terim örnekleri aşağıda verilmiştir (63).

Tablo 4.4. Akronim Terimler İçin Örnekler

BOS: Beyin Omurilik Sıvısı	TİT: Tam İdrar Tetkiki
BT: Bilgisayarlı Tomografi	KOAH: Kronik Obstrüktif Akciğer Hastalığı
VKİ: Vücut Kitle İndeksi	DM: Diabetes Mellitus (şeker hastalığı)
EKG: ElektroKardioGrafı	US: Ultrasonografi
MR: Manyetik Rezonans Görüntüleme	UV: Ultraviyole

Arslantaş ve Ark. Tıbbi Terminoloji. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2012.

Epinom Terimler: Bazı terimler (hastalık, belirti, bulgu, cerrahi alet, test veya sendromlar ise terimi bulan ya da üzerinde çalışan kişilerin isim ya da soy isimleriyle adlandırılır. Bu terimlere “epinom terimler” denir. Örnek olarak Türk doktoru Hulusi Behçet tarafından tanımlanan “Behçet hastalığı” verilebilir. Diğer örnekler; APGAR skoru, Fallopiyan tüpü, Bowman kapsülü, Wirsung kanalı, Parkinson hastalığı, Cushing sendromu, Down sendromu gibi (63).

Tıbbi terimleri çözümlerken sistem sınıflamasına dikkat edilmeli hangi sistemi ilgilendiriyorsa, o sistem doğrultusunda ezberlenmeye çalışılmalıdır. Tıbbi terminolojide kelimenin anlamı için telaffuzunda çok önemli olduğu unutulmamalıdır. Mesleki yaşamda ya da akademik alanlarda tıbbi terimleri sözel olarak ifade ederken tıbbi terimlerin okunuşları ile ilgili dikkat etmemiz gereken bazı kurallar vardır (63,72).

Tablo 4.5. Tıbbi Terimlerin Türkçe Okunuşları ve Anlamları-1

TIBBİ TERİM	TÜRKÇE OKUNUŞU	ANLAMI
1. c harfi “a,o,u” sesli harflerinden veya sessiz harflerden önce geldiğinde “k” okunur		
Cutis	Kutis	Deri
Cephal	Sephal	Baş
Clavicula	Klavikula	Köprücük kemiği
Circulation	Sirkülasyon	Dolaşım
2. “J” harfi sesli bir harfin önüne gelirse “y” olarak okunur.		
Major	Mayor	Büyük
Juvenile	Yuvenil	Gençlik, gençlere yönelik
Jejunum	Yeyunum	İnce bağırsağın bir kısmı
epidemiology	epidemioloji	Sağlıkla ilgili olayları inceleyen bilim dalı
3. “y” harfi “i” şeklinde, “i” harfi de “i” şeklinde okunur ancak “a,e,o,u” harflerinden önce gelirse “y” şeklinde okunur.		
Hypodermis	Hipodermis	Derialtı
Hyperemetic	Hiperemetik	Aşırı kusma ile ilgili
Splenectomy	Siplenektomi	Dalağın alınması
Gerontology	Gerontoloji	Yaşlılık bilimi
Material	Materyal	Madde
Median	Medyan	Bir yapıyı iki eşit parçaya bölen
Cyanotic	Siyanotik	Siyanoze olmuş
Cylic	Siklik	Belli aralarla tekrar etme
4. “x” harfi “ks” şeklinde okunur, “th” harfleri de “t” şeklinde okunur		
Oxygen	Oksijen	Canlıların yaşamı için gerekli gaz
Ex	Eks	Hayatın kaybedilmesi
Excise	Eksize	Kesip çıkarmak
Thorax	Toraks	Göğüs kafesi
Theory	Teori	Kuram
5. “ph” harfleri “f” şeklinde okunur		
Pharmacology	Farmakoloji	İlaç bilimi
Pharynx	Farinks	Yutak
Physical	Fizikal	Vücutla ilgili
Nephros	Nefroz	Böbrek
Sphincter	Sfinkter	Büzücü, kapatıcı
6. “ch” harfleri “k” şeklinde okunur		
Character	Karakter	Organizmayı diğer yapılardan ayıran özellik
Chlor	Klor	Klor minerali
Cholera	Kolera	Kolera hastalığı
Chronic	Kronik	Uzun süreli
Bronchus	Bronkus	Bronş
Chronologic	Kronolojik	Oluş sırasına göre dizilim gösteren
7. “th” harfleri “t” şeklinde okunur		
Throid	Tiroid	Boynun ön tarafına yerleşmiş bez
Thrombus	Trombus	Damar içi pıhtı oluşumu

Tablo 4.6. Tıbbi Terimlerin Türkçe Okunuşları ve Anlamları-2

TIBBİ TERİM	TÜRKÇE OKUNUŞU	ANLAMI
Thein	Tein	Çayda bulunan kafein benzeri madde
Thermal	Termal	Isı ile ilgili
8. “rh” harfleri “r” şeklinde okunur		
Rhythm	Ritim	Kalbin belli düzende atışı
Rhinorrhagia	Rinoraji	Burun kanaması
Rhonchus	Ronküs	Kuru tıkrıdar tonda akciğer sesi
9. “sch” harfleri “ş” şeklinde okunur		
Schistasis	Şiştaz	Vücudun herhangi bir parçasında ortaya çıkan yarık
Schistosoma	Şiştözoma	İnsan ve hayvanlarda kanda yaşayan parazit
Schema	Şema	Şekil
Schizophrenia	Şizofreni	Bir akıl hastalığı
10. “ae” harfleri “a” ya da “e” şeklinde okunur		
Aerobic	Aerobik	Oksijenli ortamda yaşayan
Caecum	Çekum	Kalın bağırsağın başlangıç kısmı
Costae	Kosta	Kaburgalar
Vertebra	Vertebra	Omurlar
11. “g” harfi “g” ya da “j” şeklinde okunur		
Gastral	Gastral	Mide ile ilgili
Gingivitis	Jinjivitis	Diş eti iltihabı
Glucose	Glikoz	Vücutta bulunan şeker cinsi
12. “t” harfi “ia, io, iu” harflerinden önce gelirse “s” şeklinde okunur		
Isolation	İzolasyon	Ayırma
Tertier	Tersiyer	Üçüncül
Immunization	İmmünizasyon	Bağışıklama
13. “oe” harfleri “ö” şeklinde okunur		
Oestrogen	Östrojen	Kadınlık hormonu
Oedema	Ödem	Vücutta bir yerde su birikmesi
14. “eu” harfleri “ö” harfi şeklinde okunur		
Eutopic	Ötopik	Normalde bulunan, dokuda ortaya çıkan
Euthyroid	Ötiroid	Tiroid bezinin fonksiyonunun normal olması
Euthanasia	Ötonazi	Kolay ve ağrısız ölüm
15. “au” harfleri “uv” ya da “o” şeklinde okunur		
Autoallergy	Otoallerji	Vücudun kendi dokularına alerji oluşturması
Autism	Otizm	İleri derecede içine kapanık otistik
Autopsy	Otopsi	Ölüm nedenini anlamak için cesedin iç organlarının incelenmesi
Autonomy	Otonomi	Kendi kendine bağımsız çalışma
Trauma	Travma	Yaralanma, zedelenme

Arslantaş ve Ark. Tıbbi Terminoloji. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2012.

4.6.2.3. Tıbbi Terminolojide Kullanılan Kısaltmalar

Kısaltma; bir kelime, terim veya özel adın içerdiği harflerden biri veya birkaçı ile daha kısa olarak ifade edilmesi ve sembolleştirilmesidir. Kısaltmalardaki amaç herkes tarafından aynı şekilde anlaşılabilir ve yazılan ortak bir dil oluşturmak ve belirli sözcüklerin defalarca tekrarlanmasını önlemektir. Hastanın dosyadaki verileri, reçete için tıbbi bilgileri ve diğer tüm tıbbi kayıtları yazarken ve bunları okurken zaman kazanmak için tıbbi kısaltmalar kullanılır (6,72,73).

Tıbbi kısaltma ihtiyaca göre oluşturulur, önemli olan tıbbi kısaltmanın benimsenmesi ve yaygın olarak kullanılmasıdır. Tıbbi kısaltma ifade edeceği kelimeyi net olarak belirtmeli ve bilim dünyası tarafından da kabul edilebilir olmalıdır.

Tıbbi kısaltmaların en önemli özellikleri ifade ettiği kelime veya kelime grubunun yazımını kısaltması yanında bilinen olanlarının kullanılması aynı bilginin aktarımını kolaylaştırmasıdır. Kısaltmalara ait dikkat edilmesi gereken birkaç özellik bulunmaktadır.

1. Kısaltmalar genellikle her kelimenin ilk harfi büyük olarak yazılarak ve aralarına nokta koyulmadan yapılır: ALL (akut lenfoblastik lösemi), SVO (serebro vasküler olay).
2. Element ve ölçülerin kısaltmalarında nokta kullanılmaz: Ca (Kalsiyum).
3. Kelime gruplarını kısaltırken ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan harfler kullanılır: Alm (Almanca).
4. Kısaltmalara İngilizcedeki şekliyle, AIDS (acquired immunodeficiency syndrome) ve Türkçeleştirilmiş adın ilk harflerinden Türkçe kısaltma yapılır KOAH (kronik obstrüktif akciğer hastalığı) gibi.
5. Küçük harflerle yapılan kısaltmalarda getirilen eklerde kelimenin okunuşu; büyük harflerle yapılan kısaltmalara getirilen eklerde kısaltmanın son harfinin okunuşu esas alınır: BOS (beyin omirilik sıvısı).

Tıp dilinin bütün alanlarına olduğu gibi tıbbi kısaltmaların kullanımında standart birliğin olması gerekir (73) .

Tablo 4.7. Değişik Kaynaklarda Rastlanabilen Tıbbi Kısaltma Örnekleri

KELİMENİN ÖZGÜN ŞEKLİ	KISALTMA (Örnek 1)	KISALTMA (Örnek 2)
Tüberküloz	TB	Tbc
Kan basıncı	KB	TA
Manyetik rezonans görüntüleme	MRG	MRI
Glomerüler filtrasyon hızı	GFR	GFH
Akut romatizmal ateş	ARA	AER
Ultrasonografi	USG	US
Dissemine koagülasyon	DİK	DİC
Ekolardiyografi	EKO	ECHO

Yakıncı ve Ark. Tıpta Kullanılan Kısaltmalarda Standardizasyonun Sağlanması. Tıp Eğitimi Dünyası. 2004,16:16-20.

4.6.2.4. Tıpta Dil Birliği

Diller birbirleriyle sürekli olarak etkileşim içerisindedirler ve diller arasında kelime ve kavram alışverişinin önüne geçilemez. Diller kendi dışlarında gelişen bilimsel, siyasi toplumsal ve ekonomik olgulardan etkilenir (66).

Türkçe tıp yayınları incelendiğinde Türkçe tıbbi terminolojinin çok farklı şekillerde kullanıldığı ve yazıldığı görülmektedir. Var olan bu farklılıkların, yanlışlıkların, karışıklıkların giderilmesi ve dilimizin bilim dili olabilmesi ve zenginliğini yitirmemesi amacıyla Türkçe tıbbi terimlerin standardizasyonuna ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yönde; Yakıncı ve ark'nın Türkçe Tıp Sözlüğü çalışması bulunmaktadır (72).

Tıpta dil birliğinin sağlanması ve Türkçenin bilim dili olması üzerine; Türk Kardiyoloji Derneğinin Nomenklatür Kurulu'nun, Toraks Derneği Dil Birliği Çalışma Grubu'nun, Ankarın Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Sözlük Komisyonu'nun ve Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Türkçe Tıp Dili Kurulu'nun çalışmaları devam etmektedir (66,72).

4.7. TIBBİ TERMINOLOJİ VE HEMŞİRELİK EĞİTİMİ

Bir sağlık disiplini olan hemşirelik, bireyin, ailenin ve toplumun mevcut ve olası sorunlarına karşı fizyolojik ve psikososyal gereksinimlerinin holistik ve hümanistik bir yaklaşımla tanımlanmasını ve tedavi edilmesini hedefleyen bir sistemdir (74).

Hemşirelik okullarında eğitiminin amacı; hemşireliğin amacı ve rolleri doğrultusunda hemşirelere/hemşire adaylarına bilgi, beceri ve değer kazandırmaktır. Hemşirelik eğitimi; hemşirelerin becerilerini sürekli geliştirme ve sürdürme, mesleki uygulamalarını zenginleştirme ve kariyer hedeflerine ulaşmaya yardım eden bir süreçtir (75).

Sağlık hizmetlerinin başarısı, sağlık bakım sistemindeki değişikliklerin hastanın bakım standardını arttıracak şekilde kullanılmasına, bakım verecek hemşire ve diğer sağlık personelinin iyi yetiştirilmesine bağlıdır.

Tıp ve hemşirelik mesleğini seçen ve bu alanlarda uzmanlaşmak isteyen öğrencilerin mesleki anlamda güçlü olabilmelerinin ön koşullarından biri de iyi derecede tıbbi terminoloji bilgisine sahip olmalarıdır. Tıp dilinin konuşulduğu ortamlar, ticari piyasa gibidir ve bu piyasada bilgi alışverişi tıbbi terimlerle olur. Terim bilgisi çok olan daha çok bilgi alışverişinde bulunur, az olan ise az bilgi alır ve verir (75,76).

Sağlık disiplinlerinde kullanılan sözlü ve yazılı tıbbi dil ve tıbbi terminoloji sağlık alanında çalışan kişiler tarafından anlaşılabilirliği ve ortak kullanımının olmasından dolayı, önemli bir yer tutar. Çünkü sağlık alanında oluşturulan bilgi ve veriler, günlük konuşma dilinden uzak, bu ortak tıbbi terminoloji terimleriyle ifade edilerek kayıt altına alınır. Bilginin paylaşımı aynı dili konuşmayı gerektirir. Ortak bir dil ve terminoloji kullanımı hemşireler ve diğer sağlık profesyonelleri arasındaki iletişimi güçlendirir, sağlık hizmetinin geliştirilmesine katkı sağlar, sağlık hizmetlerinin uygulanmasında zamandan kazanç sağlar, hatalar/yanlış anlamaları en aza indirir. Tıbbi terminolojinin bilinçli kullanımıyla kaliteli hemşirelik bilgisini, verisini üretmek, üretilen veriyi bütünleştirmek mümkün olur (68,76).

5. MATERİYAL VE YÖNTEM

5.1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ŞEKLİ

Bu çalışma; hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin tıbbi terim ve kısaltmalarla ilgili bilgi düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla tanımlayıcı olarak gerçekleştirildi.

5.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Hastaneleri Hemşirelik Yüksekokulu son sınıfta okuyan 123 öğrenci oluşturdu. Araştırma örnekleminin seçilmesinde herhangi bir hesaplama yöntemine başvurulmayarak evrenin tümüne ulaşılması hedeflendi. Araştırmanın yürütüldüğü 23 -27 Aralık 2013 tarihlerinde araştırmaya gönüllü katılan 120 öğrenciye ulaşıldı. Araştırma 120 kişilik örneklem ile gerçekleştirildi.

5.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Verilerin toplanmasında; literatür bilgileri, uzman görüşleri ve klinik deneyimlere dayanılarak hazırlanan ve üç bölümden oluşan “Sorgu Formu” kullanılmıştır (Ek-3).

5.3.1. Sorgu Formu

Birinci bölümde öğrencilerin kişisel özelliklerini belirlemeye yönelik toplam 9 soru bulunmaktadır.

İkinci bölümde öğrencilerin tıbbi terminoloji kullanımı ile ilgili görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla 14 ifade yer almaktadır. Öğrencilerin bu ifadelere katılım durumları; 1. Kesinlikle Katılıyorum, 2. Kısmen Katılıyorum, 3. Katılmıyorum şeklinde üçlü Likert sistemi ile derecelendirilmiştir.

Üçüncü bölüm; “tıbbi terimler”, “tıbbi kısaltmalar”, “tıbbi raporlar, vizitler ve orderlar” olmak üzere üç alt gruptan oluşmakta ve toplamda 70 soru içermektedir.

Tıbbi terimler grubu; öğrencilerin tıbbi terim bilgi düzeyini belirlemeye yönelik 4 alt boyuta (Genel tıp terimleri, iç hastalıkları ve cerrahi hastalıklarına yönelik terimler, nörolojik ve psikiyatrik hastalıklara yönelik terimler, çocuk hastalıkları-kadın hastalıkları

ve doğuma yönelik terimler) ayrılmış 50 terimden oluşmaktadır. Öğrencilerden bu soruları dikkatli bir şekilde okuduktan sonra Türkçe karşılıklarını yazmaları istenmiş, “Doğru” yanıtları “1”, “Yanlış” yanıtları ve “Boş” “0” olarak puanlanmıştır. Tıbbi terimler grubunda alınabilecek minimum toplam bilgi puanı “0”, maksimum toplam bilgi puanı ise “50”dir.

Tıbbi kısaltmalar grubu; öğrencilerin tıbbi kısaltma bilgi düzeyini belirlemeye yönelik 2 alt boyuta (Tıbbi uygulama ve tanı testlerine yönelik kısaltmalar, hastalık ve operasyonlara yönelik kısaltmalar) ayrılmış 10 tıbbi kısaltmadan oluşmaktadır. Öğrencilerden bu kısaltmaların ne anlama geldiğini yazmaları istenmiş, “Doğru” ve “Yaklaşık” yanıtları “2”, “Yanlış yanıtları” ve “Boş” “0” olarak puanlanmıştır. Tıbbi kısaltmalar grubunda alınabilecek minimum toplam bilgi puanı “0”, maksimum toplam bilgi puanı ise “20”dir.

Tıbbi raporlar, order ve vizitler grubu; öğrencilerin kliniklerde konuşulan-yazılan cümleleri ve yapılan işlemleri anlama düzeyini belirlemeye yönelik 2 alt boyuta (Sözel order ve vizitlere yönelik ifadeler, tıbbi kayıtlara yönelik ifadeler) ayrılmış 10 ifadeden oluşmaktadır. Öğrencilerden bu ifadelerde yer alan kısaltma/yapılan işlem/orderın ne anlama geldiğini yazmaları istenmiş, “Doğru” ve “Yaklaşık” yanıtları “3”, “Yanlış yanıtları” ve “Boş” “0” olarak puanlanmıştır. Tıbbi kısaltmalar grubunda alınabilecek minimum toplam bilgi puanı “0”, maksimum toplam bilgi puanı ise “30”dur.

Sorgu formunun üçüncü bölümünde yer alan toplam 70 soru, literatür bilgileri doğrultusunda hazırlanan “Sorgu Formu Doğru Yanıtlar Dizini” kullanılarak değerlendirildi (Ek-4).

5.4. VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Elde edilen veriler kodlanarak bilgisayara aktarıldı ve SPSS 21,0 paket programı kullanılarak değerlendirildi. Çalışma sonuçlarının değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler;

Çalışmaya katılan öğrencilerin kişisel özelliklerinin değerlendirilmesinde; aritmetik ortalama, standart sapma, minimum, maksimum, frekans ve yüzde dağılımı yapıldı.

Öğrencilerin tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımı ile ilgili görüş ve düşüncelerine yönelik verilerin değerlendirilmesinde; frekans ve yüzde dağılımı yapıldı.

Öğrencilerin tıbbi terim bilgisi 4 alt boyutu, tıbbi kısaltma bilgisi 2 alt boyutu, tıbbi rapor, order ve vizitlerde kullanılan tıbbi terminoloji bilgisi 2 alt boyutu doğru ve yanlış yanıt durumu açısından değerlendirilirken; frekans ve yüzde dağılımı yapıldı.

Öğrencilerin bilgi puan ortalamalarına yönelik verilerin değerlendirilmesinde; frekans ve yüzde dağılımı yapıldı.

Öğrencilerin tıbbi terminoloji bilgisi toplam doğru yanıt durumunun seçilen değişkenlerle karşılaştırılmasında; pearson korelasyon analizi, bağımsız örneklem t testi ve ANOVA testi kullanıldı.

Öğrencilerin tıbbi terminoloji bilgisi toplam doğru yanıt ortalamaları ile tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımına yönelik görüşlerinin analizinde; ANOVA testi kullanıldı.

Öğrencilerin tıbbi terimler, tıbbi kısaltmalar, tıbbi rapor, order ve vizitler bölümlerinin doğru yanıt ortalamalarının karşılaştırılmasında ve öğrencilerin tıbbi terim bilgisi doğru yanıt ortalamalarının ana bilim dalları açısından karşılaştırılmasında; tekrarlayan ölçümler varyans analizi yapıldı.

Öğrencilerin tıbbi kısaltmalar alt boyutlarının doğru yanıt ortalamaları açısından değerlendirilmesinde; eşleştirilmiş örneklem t testi kullanıldı.

Öğrencilerin tıbbi rapor, order ve vizitlere yönelik tıbbi terimlerin alt boyutlarının doğru yanıt ortalamaları açısından değerlendirilmesinde; eşleştirilmiş örneklem t testi kullanıldı.

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

5.5. ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

1. İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu'ndan ve İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Hastanesi Hemşirelik Yüksekokulu Müdürlüğü'nden araştırmanın uygulanması için gerekli yazılı yasal izin alındı.
2. İstanbul Bilim Üniversitesi Florence Nightingale Hastanesi Hemşirelik Yüksekokulu Müdürlüğü'nden yazılı izin alındı (Ek-1, Ek-2).
3. Araştırmaya katılan öğrencilerden sözlü izinler alındı. Tüm öğrencilere bu çalışmadan elde edilen bilgilerin tamamen araştırma amacı ile kullanılacağı ve araştırma süresince elde edilen tüm bilgilerin ve kişisel detayların, kimlik bilgilerinin

kesinlikle gizli tutulacağı konusunda bilgi verildi. Öğrencilerin bu çalışmaya gönüllü olarak katılmasına dikkat edildi.

4. Öğrencilere bu anketin bir sınav olmadığı ve akademik başarılarını etkilemeyeceği söylendi.

5.6. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırma tek bir hemşirelik yüksekokulu son sınıf öğrencilerini kapsamı ve karşılaştırma gruplarının olmaması ile sınırlıdır.
2. Araştırma sorgu formunda yer alan tıbbi terimler ile sınırlıdır.

5.7. ARAŞTIRMANIN SORULARI

1. Tıbbi terimleri ve kısaltmaları bilme ve anlama konusunda, öğrencilerin HYO'da aldıkları eğitim yeterli midir?
2. Öğrencilerin tıbbi terminoloji bilgi düzeyleri ile akademik başarıları arasında ilişki var mıdır?
3. Uygulama alanlarında öğrencilerin tıbbi terim ve kısaltmalarla sık karşılaşmaları tıbbi terminoloji bilgilerini artırır mı?
4. Çalışma durumu ile tıbbi terminoloji bilgi düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

6. BULGULAR

Bu bölümde hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin tıbbi terim ve kısaltmalarla ilgili bilgi düzeyini belirlemek amacıyla toplanan verilerin istatistiksel analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

Elde edilen bulgular yedi başlık altında incelenmiş olup, bulguların açıklama ve yorumları yapılmıştır.

1. Olguların kişisel özelliklerine yönelik bulgular
2. Olguların tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımı ile ilgili görüş ve düşüncelerine yönelik bulgular
3. Olguların tıbbi terim bilgisine yönelik bulgular
4. Olguların tıbbi kısaltmalar bilgisine yönelik bulgular
5. Olguların tıbbi rapor, order ve vizitlerde kullanılan tıbbi terminoloji bilgisine yönelik bulgular
6. Olguların bilgi puan ortalamalarına yönelik bulgular
7. Olguların tıbbi terminoloji bilgisi doğru yanıt durumunun seçilen değişkenlerle karşılaştırılmasına yönelik bulgular

6.1. OLGULARIN KİŞSEL ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan olguların araştırılan konu ile ilişkili kişisel özelliklerine yönelik bulgular bu bölümde incelenmiş ve Tablo 6.1’de gösterilmiştir.

Tablo 6.1. Öğrencilerin Kişisel Özelliklerinin Dağılımı (N=120)

Değişkenler	Ort. \pm ss	Min. – Mak.	
Yaş	22,3 \pm 1,5	20 - 29	
Ağırlıklı Genel Not Ortalaması	2,54 \pm 0,37	2,0 – 3,9	
		n	%
Cinsiyet	Kadın	106	88,3
	Erkek	14	11,7
Mezun Olunan Lise	Anadolu/Fen Lisesi	30	25,0
	Düz/Süper Lise	77	64,2
	Sağlık Meslek Lisesi	10	8,3
	Diğer (YO, MYO, diğer meslek lis.)	3	2,5
Çalışma Durumu	Çalışıyor	104	86,7
	Çalışmıyor	16	13,3
Gönüllü Çalışma Süresi	0-6 Ay	39	32,5
	6-12 Ay	22	18,3
	1 Yıl üstü	43	35,9
	Çalışmıyor	16	13,3

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalamalarının 22,3 \pm 1,5 (Dağılım:20-29), İstanbul Bilim Üniversitesi Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre son üç yılın ağırlıklı genel not ortalamalarının 2,54 \pm 0,37 (Dağılım: 2,0-3,9) olduğu belirlendi. Öğrencilerin %88,3’ü kadın, %11,7’si erkektir. Öğrencilerin mezun oldukları liselere göre dağılımı; %25 anadolu lisesi ve fen lisesi, %64,2 düz lise ve süper lise, %8,3 sağlık meslek lisesi, %2,5 diğer (YO, MYO, diğer meslek liseleri) şeklindedir. Öğrencilerin bilgi ve becerilerini artırma amaçlı bir sağlık kuruluşunda gönüllü çalışma durumları açısından dağılımları; öğrencilerin %86,7’sinin gönüllü öğrenci hemşire pozisyonu ile bir sağlık kuruluşunda çalıştığı, %13,3’ünün ise yalnızca intern programı kapsamında uygulama yaptığı belirlenmiştir. Gönüllü çalışan 104 öğrencinin %32,5’i 0-6 ay, %18,3’ü 6-12 ay, %35,9’u bir yıldan fazla, bu pozisyonda çalışmaktadır (Tablo 6.1).

6.2. OLGULARIN TIBBİ TERMINOLOJİ VE TIBBİ DİL KULLANIMI İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELERİNE YÖNELİK BULGULAR

Bu bölümde öğrencilere tıbbi terminoloji bilgi düzeyleri ve mesleki yaşamda tıbbi dilin kullanımının getireceği yararlar ile ilgili 14 ifade yöneltmiştir. Bu maddelere öğrencilerin verdiği yanıtların dağılımı Tablo 6.2.'de verilmiştir.

Tablo 6.2. Öğrencilerin Tıbbi Terminoloji ve Tıbbi Dil Kullanımı ile İlgili Görüş ve Düşüncelerini Belirlemeye Yönelik İfadelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı (N=120)

İfadeler	Kesinlikle Katılıyor		Kısmen Katılıyor		Katılmıyor	
	n	%	n	%	n	%
1.HYO'da aldığınız eğitim tıbbi terimleri bilme ve anlama konusunda yeterlidir.	39	33	56	47	25	20
2.Tıbbi dil kullanımı konusunda kendimi yeterli görüyorum.	20	17	55	46	45	37
3.Teorik derslerde ve klinik uygulamalarda konuşurken tıbbi dil kullanırım.	29	24	64	53	27	23
4.Çalışma alanında diğer sağlık ekibi üyelerinin kullandığı tıbbi dili anlamakta güçlük çekerim.	19	16	41	34	60	50
5.Hemşirelik mesleğini yaparken tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dili kullanmak gerekli ve önemlidir.	80	67	26	22	14	11
6.Çalışma alanında tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dil kullanmak sağlık ekibi içinde ortak dil oluşumunu sağlar ve iletişimi kolaylaştırır.	79	66	32	27	9	7
7.Tıbbi kayıtları okuma ve anlamada tıbbi terminoloji bilgisi gereklidir.	78	65	29	24	13	11
8.Çalışma alanında tıbbi terimleri bilme ve tıbbi dil kullanımı hasta bakımında hataları/yanlış anlamaları önleme açısından katkı sağlar.	74	62	35	29	11	9
9.Çalışma alanında tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımı mesleki saygınlık ve ayrıcalık kazandırır.	76	63	28	23	16	14
10.Çalışma alanında tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımı özgüveni arttırır.	79	66	29	24	12	10
11.Tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dil kullanmak mesleki başarı ve ilerlemeye katkı sağlar.	84	70	23	19	13	11
12.Tıbbi terim bilgisi bilimsel yayınların ve bilimsel toplantıların takibi için gereklidir.	80	67	26	22	14	11
13.Tıbbi terminoloji bilgisi ve tıbbi dil kullanımı akademik gelişmeye katkı sağlar.	86	72	23	19	11	9
14.İngilizce dil yeterliliği tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımına katkı sağlar.	68	57	32	27	20	16

Tıbbi terimleri bilme ve anlama konusunda HYO'da aldığı eğitimin yeterliliği ile ilgili yargıya öğrencilerin %33'ü kesinlikle, %47'si kısmen katılmakta, % 20'si ise katılmamaktadır.

Tıbbi dil kullanımı konusunda öğrencilerin kendi yeterliliklerine yönelik yargıda; %17'si kendini kesinlikle yeterli, %46'sı kısmen yeterli ve %37'si yetersiz olarak değerlendirmiştir.

Teorik derslerde ve uygulama alanlarında, öğrencilerin %24'ü konuşurken kesinlikle tıbbi dil kullandığını, %53'ü kısmen kullandığını ve %23'ü kullanmadığını ifade etmiştir.

Mesleki ortamlarda kullanılan tıbbi dili anlamakta; öğrencilerin %50'si güçlük çekmediğini, %34'ü kısmen güçlük çektiğini, %16'sı kesinlikle güçlük çektiğini ifade etmiştir.

Hemşirelik mesleğini icra ederken tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dil kullanımı gerekli ve önemlidir yargısına öğrencilerin %67'si kesinlikle, %22'si kısmen katılmakta, %11'i katılmamaktadır.

Mesleki ortamlarda tıbbi dil kullanmanın sağlık ekibi içinde ortak dil oluşturacağı ve iletişimi kolaylaştıracağı görüşüne öğrencilerin %66'sı kesinlikle, %27'si kısmen katılmakta, %7'si katılmamaktadır.

Tıbbi kayıtları değerlendirebilmek için tıbbi terminoloji bilgisinin gerekliliğine yönelik yargıya öğrencilerin %65'i kesinlikle katıldıklarını, %24'ü kısmen katıldığını %11'i ise bu görüşe katılmadığını ifade etmiştir.

Mesleki yaşamda tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımının hasta bakımında hataları önleme açısından katkı sağlayacağı yargısına öğrencilerin %62'si kesinlikle, %29'u kısmen katılmaktadır.

Tıbbi dil kullanımının mesleki saygınlık kazandıracığı görüşüne öğrencilerin %63'ü kesinlikle, %23'ü kısmen katılmakta, %14'ü ise katılmamaktadır.

Çalışma alanın da tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dil kullanmak özgüveni artırır yargısına öğrencilerin %66'sı kesinlikle, %24'ü kısmen katılmakta, %10'u katılmamaktadır.

Tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımının mesleki başarı üzerine katkı sağlayacağı yönündeki yargıya öğrencilerin %70'i kesinlikle, %19'u kısmen katılmaktadır. %11'i ise katılmamaktadır.

Bilimsel yayın ve toplantıların takibi için tıbbi terim bilgisi gereklidir yargısına öğrencilerin %67'si kesinlikle, %22'si kısmen katılmakta ve %11'i ise katılmamaktadır.

Tıbbi terminoloji bilgisi ve tıbbi dil kullanımı akademik gelişmeye katkı sağlar yargısına öğrencilerin %72'si kesinlikle, %19'u kısmen katılmakta, %9'u ise katılmamaktadır.

Yeterli derecede İngilizce bilmek tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımına katkı sağlar yargısına öğrencilerin %57'si kesinlikle, %27'si kısmen katıldığını, %16'sı katılmadığını ifade etmiştir (Tablo 6.2).

6.3. OLGULARIN TIBBİ TERİM BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULAR

Bu bölümde öğrencilere 50 tıbbi terim verilmiş ve bunları tanımlamaları istenmiştir. Tanımlar doğru ve yanlış olarak değerlendirilmiştir. 50 terim 4 alt boyut halinde düzenlenerek Tablo 6.3.1, Tablo 6.3.2, Tablo 6.3.3 ve Tablo 6.3.4’de gösterilmiştir.

Tablo 6.3.1’de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin 16 genel tıp terimine verdikleri yanıtların dağılımı görülmektedir.

Tablo 6.3.1. Öğrencilerin Genel Tıp (Anatomi–Fizyoloji) Terimlerine Yönelik Verdikleri Yanıtların Dağılımı (N=120)

1. Tıbbi Terimler				
A- Genel Tıp Terimleri (16 Terim)	Doğru Yanıtlayan Kişi		Yanlış Yanıtlayan Kişi	
	n	%	n	%
Absorpsiyon	104	86,7	16	13,3
Aksilla	102	85,0	18	15,0
Apeks	91	75,8	29	24,2
Atrofi	65	54,2	55	45,8
Desendan	81	67,5	39	32,5
Diffüz	46	38,3	74	61,7
Femoral	47	39,2	73	60,8
Gluteus	100	83,3	20	16,7
İnferior	52	43,3	68	56,7
Kosta	104	86,7	16	13,3
Larenks	65	54,2	55	45,8
Mortalite	106	88,3	14	11,7
Nekroz	91	75,8	29	24,2
Prognoz	98	81,7	22	18,3
Valvül	95	79,2	25	20,8
Vertebra	107	89,2	13	10,8
	Ortalama Doğru Yanıt= %71		Ortalama Yanlış Yanıt= %29	

Doğru bilinme oranı en yüksek olan terimler; vertebra (%89,2), mortalite (%88,3), absorpsiyon (%86,7), kosta (%86,7), aksilla (%85), gluteus (%83,3) iken doğru bilinme oranı en düşük terimler diffüz (%38,3), femoral (%39,2), inferior (%43,3), atrofi (%54,2), larenks (%54,2), desendan (%67,5) şeklinde belirlenmiştir (Tablo 6.3.1).

Tablo 6.3.2’de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin iç hastalıkları ve cerrahi hastalıkları anabilim dallarına yönelik terimlere verdikleri yanıtların dağılımı görülmektedir.

Tablo 6.3.2. Öğrencilerin İç Hastalıkları ve Cerrahi Hastalıklarına Yönelik Terimlere Verdikleri Yanıtların Dağılımı (N=120)

1. Tıbbi Terimler				
B- İç Hast. ve Cerrahi Hast. Yönelik Terimler (13Terim)	Doğru Yanıtlayan Kişi		Yanlış Yanıtlayan Kişi	
	n	%	n	%
Donör	108	90,0	12	10,0
Ekimoz	106	88,3	14	11,7
Elevasyon	101	84,2	19	15,8
Epistaksis	87	72,5	33	27,5
Fraktür	105	87,5	15	12,5
Hiperglisemi	113	94,2	7	5,8
Hipersensitivite	87	72,5	33	27,5
İnsizyon	101	84,2	19	15,8
İrrigasyon	100	83,3	20	16,7
Konjesyon	62	51,7	58	48,3
Malnütriyon	86	71,7	34	28,3
Nefrolitiazis	58	48,3	62	51,7
Skar	91	75,8	29	24,2
	Ortalama Doğru Yanıt = %77		Ortalama Yanlış Yanıt = %23	

Bu bölümde doğru bilinme oranı en yüksek olan terimler; hiperglisemi (%94,2), donör (%90), ekimoz (%88,3), fraktür (%87,5), elevasyon (%84,2), insizyon (%84,2) iken doğru bilinme oranı en düşük terimler; nefrolitiazis (%48,3), konjesyon (%51,7) şeklinde belirlenmiştir (Tablo 6.3.2).

Tablo 6.3.3’de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin nörolojik ve psikiyatrik hastalıklara yönelik terimlere verdikleri yanıtların dağılımı görülmektedir.

Tablo 6.3.3. Öğrencilerin Nörolojik ve Psikiyatrik Hastalıklara Yönelik Terimlere Verdikleri Yanıtların Dağılımı (N=120)

1. Tıbbi Terimler				
C- Nörolojik ve Psikiyatrik Hast. Yönelik Terimler (9 Terim)	Doğru Yanıtlayan Kişi		Yanlış Yanıtlayan Kişi	
	n	%	n	%
Demans	60	50,0	60	50,0
Hemipleji	90	75,0	30	25,0
Hezeyan	57	47,5	63	52,5
Hipnotik	62	51,7	58	48,3
Öfori	72	60,0	48	40,0
Parestezi	73	60,8	47	39,2
Senkop	104	86,7	16	13,3
Stroke	67	55,8	53	44,2
Tetani	99	82,5	21	17,5
	Ortalama Doğru Yanıt = %63		Ortalama Yanlış Yanıt = %37	

Bu bölümde doğru bilinme oranı en yüksek olan terimler; senkop (%86,7), tetani (%82,5), hemipleji (%75) iken doğru bilinme oranı en düşük terimler hezeyan (%47,5), demans (%50), hipnotik (%51,7) olarak bulunmuştur (Tablo 6.3.3).

Tablo 6.3.4’de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin çocuk hastalıkları, kadın hastalıkları ve doğum ana bilim dallarına yönelik terimlere verdikleri yanıtların dağılımı görülmektedir.

Tablo 6.3.4. Öğrencilerin Çocuk Hastalıkları, Kadın Hastalıkları ve Doğum Ana Bilim Dallarına Yönelik Terimlere Verdikleri Yanıtların Dağılımı (N=120)

1. Tıbbi Terimler				
D- Çocuk Hast.-Kadın Doğuma Yönelik Terimler (12 Terim)	Doğru Yanıtlayan Kişi		Yanlış Yanıtlayan Kişi	
	n	%	n	%
Abortus	114	95,0	6	5,0
Dismenore	90	75,0	30	25,0
Fontanel	70	58,3	50	41,7
İmmünizasyon	91	75,8	29	24,2
İnfertilite	113	94,2	7	5,8
Laktasyon	78	65,0	42	35,0
Mekonyum	97	80,8	23	19,2
Menarş	96	80,0	24	20,0
Multipar	90	75,0	30	25,0
Neonatal	78	65,0	42	35,0
Poliomyelitis	88	73,3	32	26,7
Prematür	101	84,2	19	15,8
	Ortalama Doğru Yanıt= %77		Ortalama Yanlış Yanıt= %23	

Bu bölümde doğru bilinme oranı en yüksek olan terimler; abortus (%95), infertilite (%94,2), prematür (%84,2) mekonyum (%80,8) iken doğru bilinme oranı en düşük terimler fontanel (58,3), laktasyon (%65) ve neonatal (%65) olmuştur (Tablo 6.3.4).

6.4. OLGULARIN TIBBİ KISALTMALAR BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULAR

Bu bölümde öğrencilere 10 tıbbi kısaltma verilmiş ve bu kısaltmaların açılımlarını yazmaları istenmiştir. Verilen yanıtlar doğru ve yanlış olarak değerlendirilmiştir. Kısaltmalar kendi içinde “tıbbi uygulama ve tanı testlerine yönelik kısaltmalar” - “hastalık ve operasyonlara yönelik kısaltmalar” olarak iki alt boyutta değerlendirilmiştir (Tablo 6.4).

Tablo 6.4. Öğrencilerin Tıbbi Kısaltmalara Verdikleri Yanıtların Dağılımı (N=120)

2. Tıbbi Kısaltmalar				
A- Tıbbi Uygulama ve Tanı Testlerine Yönelik Kısaltmalar (5 Kısaltma)	Doğru Yanıtlayan Kişi		Yanlış Yanıtlayan Kişi	
	n	%	n	%
BOS	119	99,2	1	0,8
CPR	112	93,3	8	6,7
EEG	82	68,3	38	31,7
HCT	118	98,3	2	1,7
RIA	119	99,2	1	0,8
	Ortalama Doğru Yanıt = %92		Ortalama Yanlış Yanıt = %8	
B- Hastalık ve Operasyonlara Yönelik Kısaltmalar (5 kısaltma)	Doğru Yanıtlayan Kişi		Yanlış Yanıtlayan Kişi	
	n	%	n	%
BPH	38	31,7	82	68,3
CABG	110	91,7	10	8,3
DVT	87	72,5	33	27,5
KKY	107	89,2	13	10,8
KOAH	117	97,5	3	2,5
	Ortalama Doğru Yanıt = %77		Ortalama Yanlış Yanıt= %23	

Tıbbi uygulama ve tanı testlerine yönelik doğru bilinme oranı en yüksek olan kısaltmalar; BOS (%99,2), RIA (%99,2), HCT (%98,3) iken doğru bilinme oranı en düşük kısaltma EEG (%68,3) şeklindedir.

Hastalık ve bazı operasyonların kısaltmaları ile ilgili veriler incelendiğinde doğru bilinme oranı en yüksek olan kısaltmalar; KOAH (%97,5) ve CABG (%91,7) iken doğru bilinme oranı en düşük kısaltma BPH (%31,7) olarak saptanmıştır (Tablo 6.4).

6.5. OLGULARIN TIBBİ RAPOR, ORDER VE VİZİTLERDE KULLANILAN TIBBİ TERMINOLOJİ BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULAR

Bu bölümde öğrencilere tıbbi rapor, order ve vizitlerde sıkça kullanılan 10 cümle verilmiş ve bu cümlelerde yer alan kısaltma, order ve yapılan işlemin ne anlama geldiğini yazmaları istenmiştir. Verilen yanıtlar doğru ve yanlış olarak değerlendirilmiştir. Cümleler kendi içinde sözlü ifadeler ve yazılı ifadeler olarak iki alt boyutta gösterilmiştir (Tablo 6.5.1, Tablo 6.5.2).

Tablo 6.5.1. Öğrencilerin Sözel Order ve Vizitlerde Kullanılan İfadelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı (N=120)

3. Tıbbi Raporlar, Order ve Vizitler				
A- Sözel Order ve Vizitlere Yönelik İfadeler (4 cümle)	Doğru Yanıtlayan Kişi		Yanlış Yanıtlayan Kişi	
	n	%	n	%
Hasta postoperatif YBÜ'ne transfer edilerek üç saat sonra ekstübasyon.	103	85,8	17	14,2
Hastanın saturasyonu ne durumda.	120	100,0	0	0,0
Hastaya iki ünite TDP takın, üç saat sonra mobilize edin ve yarın NG'yi çıkarın.	115	95,8	5	4,2
Pnömohe motoraks tanısı ile hasta, acil opere ve daha sonra hospitalize edildi.	77	64,2	43	35,8
	Ortalama Doğru Yanıt= %86		Ortalama Yanlış Yanıt= %14	

Sözel order ve vizitlere yönelik doğru bilinme oranı en yüksek olan ifade; “Hastanın saturasyonu ne durumda” (%100) iken doğru bilinme oranı en düşük ifade “Pnömohe motoraks tanısı ile hasta, acil opere ve daha sonra hospitalize edildi” (%64,2) ifadesidir (Tablo 6.5.1).

Tablo 6.5.2. Öğrencilerin Tıbbi Kayıtlarda Kullanılan İfadelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı (N=120)

B- Tıbbi Kayıtlara Yönelik İfadeler (6 cümle)	Doğru Yanıtlayan Kişi		Yanlış Yanıtlayan Kişi	
	n	%	n	%
Anterior çarpraz bağda total rüptür.	116	96,7	4	3,3
Antrum mukozası ödemli ve hiperemik.	111	92,5	9	7,5
Dün opere olan hastaya subtotal gastrektomi ve gastrojejenostomi yapıldı.	69	57,5	51	42,5
PA-AC grafisinde: Kardiyo-torasik oranda artma, bilateral plevral effüzyon.	65	54,2	55	45,8
Sağ popliteal arterde total oklüzyon mevcut.	91	75,8	29	24,2
Sağ vertebral arter orjininde yaklaşık % 40 oranında lüminal stenoz.	93	77,5	27	22,5
	Ortalama Doğru Yanıt=%76		Ortalama Yanlış Yanıt=%24	

Tıbbi kayıtlara yönelik doğru bilinme oranı en yüksek olan ifade; “Anterior çarpraz bağda total rüptür” (%96,7) iken doğru bilinme oranı en düşük ifade “PA-AC grafisinde: Kardiyo-torasik oranda artma, bilateral plevral effüzyon” (%54,2) ifadesidir (Tablo 6.5.2).

Tıbbi terim, tıbbi kısaltma ve tıbbi rapor ve sözel order bilgisine yönelik toplam 70 ifadeye verilen doğru yanıtların genel ortalaması %75±10 (Dağılım: %44-%97) olarak bulunmuştur.

6.6. OLGULARIN BİLGİ PUAN ORTALAMALARINA YÖNELİK BULGULAR

Bu bölümde öğrencilerin “tıbbi terimler”, “tıbbi kısaltmalar”, “tıbbi rapor, order ve vizitler” ile ilgili sorulara verdikleri yanıtlar puanlanarak her öğrenci için tıbbi terim bilgi puan ortalamaları elde edilmiş ve sonuçlar İstanbul Bilim Üniversitesi Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği puanlama sistemi baz alınarak pekiyi-başarısız arasında gruplandırılmıştır (Tablo 6.6).

Tablo 6.6. Öğrencilerin Bilgi Puan Ortalamalarının Dağılımı (N=120)

Puan Aralığı	Başarı Derecesi	n	%
0-49	Başarısız	2	1,7
50-54	Zayıf	2	1,7
55-59	Zayıf-orta	3	2,5
60-69	Orta	18	15,0
70-79	Orta-iyi	32	26,6
80-89	İyi	50	41,6
90-94	İyi-pekiyi	11	9,2
95-100	Pekiyi	2	1,7
Ortalama Puan: 77,1 ± 10,1 (Dağılım: 42 – 95)			

0-100 arasında aldıkları tıbbi terim bilgi puan ortalamalarının dağılımına göre; öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%41,6) 80-89 aralığında puan olarak iyi derecede tıbbi terim bilgisine sahip olduğu görülmüştür. 70-79 puan aralığındaki öğrenci yüzdesi %26,6’dır. İstanbul Bilim Üniversitesi Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre geçme notu olan 60’ın altında ki grup toplamı %5,9 olup 90 ve üstü puan alan grup oranı % 10,9 bulunmuştur (Tablo 6.6).

6.7. OLGULARIN TIBBİ TERMINOLOJİ BİLGİSİ TOPLAM DOĞRU YANIT DURUMUNUN SEÇİLEN DEĞİŞKENLERLE KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BULGULAR

Öğrencilerin tıbbi terminoloji bilgisi toplam doğru yanıt ortalamalarının kişisel özelliklerle karşılaştırılması Tablo 6.7.1 ve Tablo 6.7.2’de verilmiştir.

Tablo 6.7.1. Öğrencilerin Tıbbi Terminoloji Bilgisi Toplam Doğru Yanıt Durumlarının Yaş ve Ağırlıklı Genel Not Ortalaması Değişkenleriyle Karşılaştırılması

		Yaş	Ağırlıklı Genel Not Ortalaması (AGNO)
Toplam Doğru Yanıt Durumu (%)	r	-0,045	0,197
	p	0,626	0,031

Pearson Korelasyon

Toplam doğru yanıt durumu ile bireylerin yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p > 0,05$) korelasyon yoktu.

Toplam doğru yanıt durumu ile ağırlıklı genel not ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) korelasyon bulundu (Tablo 6.7.1).

Tablo 6.7.2. Öğrencilerin Tıbbi Terminoloji Bilgisi Toplam Doğru Yanıt Ortalamalarının Kişisel Özelliklerle Karşılaştırılması

Değişkenler		Toplam Doğru Yanıt (%)			p
		Ort. ± s.s.	Med	(Min - Mak)	
Cinsiyet	Kadın	75,3% + 10,5%	77,1%	44,3% - 97,1%	0,874
	Erkek	74,8% + 10,0%	76,4%	57,1% - 87,1%	
Mezun Olunan Lise	Anadolu / Fen Lisesi	74,7% + 10,5%	77,1%	47,1% - 97,1%	0,076
	Düz/ Süper Lise	74,2% + 10,5%	75,7%	44,3% - 92,9%	
	Sağlık Meslek Lisesi	81,4% + 7,8%	82,9%	65,7% - 91,4%	
	Diğer	84,8% + 2,2%	84,3%	82,9% - 87,1%	
Çalışma Durumu	Çalışıyor	75,1% + 10,4%	77,1%	44,3% - 97,1%	0,725
	Çalışmıyor	76,1% + 11,1%	78,6%	54,3% - 91,4%	
Gönüllü Çalışma Süresi	0-6 Ay	75,0% + 9,2%	74,3%	57,1% - 97,1%	0,477
	6-12 Ay	72,9% + 10,4%	75,0%	54,3% - 88,6%	
	1 Yıl üstü	76,2% + 11,4%	80,0%	44,3% - 92,9%	

Bağımsız örneklem t test / ANOVA

Toplam doğru yanıt ortalamaları ile cinsiyet ve mezun olunan lise arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p > 0,05$) ilişki saptanmamıştır. Bireylerin bilgi ve becerilerini artırma amaçlı bir sağlık kuruluşunda gönüllü öğrenci hemşire olarak çalışma durumu ve çalışma süresi ile toplam doğru yanıt ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p > 0,05$) ilişki saptanmamıştır (Tablo 6.7.2).

Olguların tıbbi terminoloji bilgisi toplam doğru yanıt ortalamaları ile tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımına yönelik görüşlerinin karşılaştırılması Tablo 6.7.3'te görülmektedir.

Tablo 6.7.3. Öğrencilerin Tıbbi Terminoloji Bilgisi Toplam Doğru Yanıt Ortalamaları ile Tıbbi Terminoloji ve Tıbbi Dil Kullanımına Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

İfadeler	Kesinlik Katılıyorum			Kısmen Katılıyorum			Katılmıyorum			
	Ort.±ss	Med	Min-Mak	Ort.±ss	Med	Min-Mak	Ort.±ss	Med	Min-Mak	p
1.HYO'da aldığımız eğitim tıbbi terimleri bilme ve anlama konusunda yeterlidir.	76±11	79	47-91	75±9	76	46-93	76±13	79	44-97	0,879
2.Tıbbi dil kullanımı konusunda kendimi yeterli görüyorum.	76±12	79	47-91	74±11	76	44-93	76±10	77	54-97	0,568
3.Teorik derslerde ve klinik uygulamalarda konuşurken tıbbi dil kullanımım.	75±13	79	46-91	75±10	76	44-97	76±9	77	54-91	0,961
4.Çalışma alanında diğer sağlık ekibi üyelerinin kullandığı tıbbi dili anlamakta güçlük çekerim.	75±12	74	47-90	76±9	77	54-93	75±11	76	44-97	0,681
5.Hemşirelik mesleğini yaparken tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dili kullanmak gerekli ve önemlidir.	76±10	78	44-97	76±9	77	57-93	72±14	72	46-91	0,356
6.Çalışma alanında tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dil kullanmak sağlık ekibi içinde ortak dil oluşumunu sağlar ve iletişimi kolaylaştırır.	75±11	77	44-97	76±10	77	46-93	75±11	77	57-89	0,878
7.Tıbbi kayıtları okuma ve anlamada tıbbi terminoloji bilgisi gereklidir.	76±10	79	47-97	73±11	73	44-93	73±12	74	57-91	0,338
8.Çalışma alanında tıbbi terimleri bilme ve tıbbi dil kullanımı hasta bakımında hataları/yanlış anlamaları önleme açısından katkı sağlar	76±11	79	44-97	75±10	76	46-93	73±10	73	57-89	0,654
9.Çalışma alanında tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımı mesleki saygınlık ve ayrıcalık kazandırır.	76±11	79	46-97	74±10	74	44-93	76±9	77	57-89	0,889
10.Çalışma alanında tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımı özgüveni artırır.	75±11	77	46-97	76±10	77	44-93	73±11	74	57-89	0,635
11.Tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dil kullanmak mesleki başarı ve ilerlemeye katkı sağlar.	76±11	77	46-97	75±10	77	44-93	73±10	74	57-89	0,759
12.Tıbbi terim bilgisi bilimsel yayınların ve bilimsel toplantıların takibi için gereklidir.	76±11	79	44-97	75±7	76	63-93	73±13	72	54-91	0,598
13.Tıbbi terminoloji bilgisi ve tıbbi dil kullanımı akademik gelişmeye katkı sağlar.	75±11	77	44-97	77±8	77	63-93	70±13	70	54-89	0,222
14.İngilizce dil yeterliliği tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımına katkı sağlar.	76±11	79	44-97	74±10	75	46-93	74±10	74	54-91	0,771

Olguların tıbbi terminoloji bilgisi doğru yanıt ortalamaları ile tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımına yönelik görüşlerinin ANOVA testi ile karşılaştırılmasında istatistiksel olarak anlamlı ($p > 0,05$) ilişki saptanmamıştır (Tablo 6.7.3).

Olguların tıbbi terminoloji bilgisi; tıbbi terim bilgisi, tıbbi kısaltma bilgisi, tıbbi rapor, order ve vizitlere yönelik tıbbi terim bilgisi olmak üzere 3 bölümde incelenmiş, bu bölümlere ait doğru yanıt ortalamaları ve bölümlerin alt boyutlarının doğru yanıt ortalamaları karşılaştırmaları yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 6.7.4, 6.7.5, 6.7.6, 6.7.7’de gösterilmiştir.

Tıbbi terim, tıbbi kısaltma, tıbbi rapor, order ve vizitler bölümlerinin doğru yanıt ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 6.7.4’te gösterilmiştir.

Tablo 6.7.4. Tıbbi Terimler, Tıbbi Kısaltmalar, Tıbbi Rapor, Order ve Vizitler Bölümlerinin Doğru Yanıt Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Doğru Yanıt				p
	Ort. ±	s.s.	Min -	Mak	
1. Bölüm: Tıbbi Terimler	72% ±	12%	38%	100%	0,000
2. Bölüm: Tıbbi Kısaltmalar	84% ±	11% * \neq	50%	100%	
3. Bölüm: Tıbbi Rapor, Order ve Vizitler ile ilgili İfadeler	80% ±	16% *	30%	100%	

Tekrarlayan ölçümler varyans analizi / * 1.Bölüm: ile fark $p < 0,05$ / \neq 3.Bölüm: ile fark $p < 0,05$

Tıbbi terimler bölümündeki sorulara verilen doğru yanıt ortalaması tıbbi kısaltmalar ile tıbbi rapor, order ve vizitler bölümündeki sorulara verilen doğru yanıt ortalamasına göre anlamlı ($p < 0,05$) olarak daha düşüktür.

Tıbbi rapor, order ve vizitler bölümünde yer alan sorulara verilen doğru yanıt ortalaması tıbbi kısaltmalar bölümündeki sorulara verilen doğru yanıt ortalamasından anlamlı ($p < 0,05$) olarak daha düşük bulunmuştur (Tablo 6.7.4).

Tıbbi terimler bölümü, ana bilim dalları ile ilişkilendirilerek “Genel Tıp”, “İç Hastalıkları ve Cerrahi”, “Nörolojik ve Psikiyatrik Hastalıklar”, “Çocuk Hastalıkları ve Kadın Doğuma” yönelik terimler olarak 4 alt boyuta ayrılmış ve bu bölümlere ait doğru yanıt ortalamaları karşılaştırılmıştır (Tablo 6.7.5).

Tablo 6.7.5. Olguların Tıbbi Terim Bilgisi Doğru Yanıt Ortalamalarının Ana Bilim Dalları Açısından Karşılaştırması

	Doğru Yanıt			p
	Ort. ± s.s.	Min - Mak		
1. Bölüm: Tıbbi Terimler				
A-Genel Tıp Terimleri (Anatomi - Fizyoloji)	71% ± 15%	31%	100%	0,000
B-İç Hastalıkları ve Cerrahi Hastalıklarına Yönelik Terimler	77% ± 14% * [‡]	46%	100%	
C-Nörolojik ve Psikiyatrik Hastalıklara Yönelik Terimler	63% ± 20% *	11%	100%	
D-Çocuk Hast. – Kadın Hast. ve Doğuma Yönelik Terimler	77% ± 15% * [‡]	25%	100%	

Tekrarlayan ölçümler varyans analizi / * Grup A ile fark $p < 0,05$ / [‡] Grup C ile fark $p < 0,05$

Ana bilim dalları arası tıbbi terim bilgisi doğru yanıt ortalamaları karşılaştırması incelendiğinde nörolojik ve psikiyatrik hastalıklara yönelik terimlerin bilinme oranları istatistiki olarak anlamlı derecede ($p < 0,05$) düşük bulunmuştur. Genel tıp terimleri bilgisi doğru yanıt ortalamaları; iç hastalıkları ve cerrahi hastalıklarına yönelik terim bilgisi ile çocuk hastalıkları ve kadın doğuma yönelik terim bilgisi ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) ölçüde düşük bulunmuştur (Tablo 6.7.5).

Tıbbi kısaltmalar bölümünde yer alan 10 kısaltma kendi içinde “Tıbbi Uygulama ve Tanı Testlerine Yönelik Kısaltmalar”, “Hastalık ve Operasyonlara Yönelik Kısaltmalar” olarak iki alt boyuta ayrılmış ve bu alt boyutlara verilen doğru yanıt ortalamaları bu bölümde karşılaştırılmıştır (Tablo 6.7.6).

Tablo 6.7.6. Tıbbi Kısaltmalar Alt Boyutunun Doğru Yanıt Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Doğru Yanıt			p
	Ort. ± s.s.	Min - Mak		
2. Bölüm: Tıbbi Kısaltmalar				
A-Tıbbi Uygulama ve Tanı Testlerine Yönelik Kısaltmalar	92% ± 10%	60%	100%	0,000
B-Hastalık ve Operasyonlara Yönelik Kısaltmalar	77% ± 19%	20%	100%	

Eşleştirilmiş örneklem t test

Tablo incelendiğinde tıbbi uygulama ve tanı testlerine yönelik kısaltmaların bilinme oranının hastalık ve operasyonlara yönelik kısaltmalara göre istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) ölçüde yüksek bulunmuştur (Tablo 6.7.6).

Bu bölümde öğrencilerin klinik çalışma esnasında tıbbi kayıtlarda, yazılı ve sözel orderlarda, hasta vizitleri sırasında kullanılan tıbbi terimler ile ilgili bilgi düzeyi 2 alt boyutta karşılaştırılmış ve sonuçlar Tablo 6.7.7’de gösterilmiştir.

Tablo 6.7.7. Tıbbi Rapor, Order ve Vizitlere Yönelik Tıbbi Terimlerin Alt Boyutlarının Doğru Yanıt Ortalamalarının Karşılaştırılması

	Doğru Yanıt			p
	Ort. ± s.s.	Min - Mak		
3. Bölüm: Tıbbi Rapor, Order ve Vizitlere Yönelik İfadeler				
A-Vizit ve Sözel Orderlara Yönelik İfadeler	86% ± 18%	50%	100%	0,000
B-Tıbbi Kayıtlara Yönelik İfadeler	76% ± 20%	17%	100%	

Eşleştirilmiş örneklem t test

Veriler incelendiğinde tıbbi kayıtlarda yer alan terim ve kısaltma bilgisinin, sözel order ve vizitlere yönelik terim ve kısaltma bilgisine göre istatistiki olarak anlamlı ($p < 0,05$) ölçüde düşük olduğu bulunmuştur (Tablo 6.7.7).

7. TARTIŞMA

Geçmişten günümüze tıp bilimindeki kuramsal, teknolojik, akademik tüm gelişmelere paralel olarak tıbbi terminoloji alanında da kapsamlı bir gelişme yaşanmakta çok sayıda yeni tıp terimi, günümüz terminolojisi içinde yer bulmaktadır. Bu gelişen terminolojiye vakıf olmak, kullanılan tıbbi dili özümsemek, tıp alanında çalışan tüm meslek gruplarının yaptıkları işin önemli parçasıdır. Tıbbi terminoloji multidisipliner ekip çalışması içerisinde ortak ve hızlı bir anlaşma dili, bir iletişim aracıdır. Bunun yanı sıra tıbbi terminoloji bilgi yeterliliği bu meslek gruplarının ortak kullandığı tüm tıbbi veri ve kayıtların anlaşılabilirliğine katkı sağlar.

Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin tıbbi terminoloji bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik olarak yaptığımız bu çalışmadaki bulguların tartışılmasında gerek Türkçe gerekse yabancı yayınlarda benzer çalışmalara rastlanmadığı için karşılaştırma ve yorumlar daha yoğunluklu olarak çalışmanın verileri üzerinden yapılmıştır. Tıbbi terminoloji ile ilgili araştırma sayısı oldukça azdır. Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin tıbbi terim ve kısaltmalarla ilgili bilgi düzeylerinin değerlendirildiği bu çalışmadan elde edilen bulgular yedi başlık altında incelenmiş, yorumlanmış ve konuya ilişkin literatür ışığında tartışılmıştır (76).

1. Olguların kişisel özelliklerine yönelik bulguların değerlendirilmesi
2. Olguların tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımı ile ilgili görüş ve düşüncelerine yönelik bulguların değerlendirilmesi
3. Olguların tıbbi terim bilgisine yönelik bulguların değerlendirilmesi
4. Olguların tıbbi kısaltmalar bilgisine yönelik bulguların değerlendirilmesi
5. Olguların tıbbi rapor, order ve vizitlerde kullanılan tıbbi terminoloji bilgisine yönelik bulguların değerlendirilmesi
6. Olguların bilgi puan ortalamalarına yönelik bulguların değerlendirilmesi
7. Olguların tıbbi terminoloji bilgisi doğru yanıt durumunun seçilen değişkenlerle karşılaştırılmasına yönelik bulguların değerlendirilmesi.

7.1. OLGULARIN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Örnekleme oluşturan öğrencilerin kişisel özelliklerine bakıldığında, yaş ortalaması $22,3 \pm 1,5$ (yaş aralığı: 20 - 29) olarak bulundu. Ülkemizde üniversite düzeyinde eğitim için normal yaş sınırlarındadır.

Öğrencilerin İstanbul Bilim Üniversitesi Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre son üç yılın ağırlıklı genel not ortalaması $2,54 \pm 0,37$ (Dağılım: 2,0-3,9) olarak bulundu. İlgili yönetmeliğe göre öğrencilerin bir üst sınıfa geçebilmesi için not ortalamasının 2,00 olması gerekmektedir. Sonuçlar değerlendirildiğinde; öğrencilerin sınıf geçebilme şartı olan 2,00 ortalamasının biraz üstünde ortalamaya sahip oldukları, akademik başarı ortalamalarının orta düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin %88,3'ünün kadın, %11,7'sinin erkek olduğu bulundu. 1954 yılında yapılan hemşirelik kanuna göre ülkemizde sadece kadınlar hemşirelik yapabiliyorlardı. 2007 yılında bu kanunda yapılan değişiklikle erkeklere de hemşire olma hakkı tanındı (T.C. Resmi Gazete 2007). 2007-2008 yılı itibari ile Hemşirelik Yüksekokulları ve Sağlık Yüksekokullarının Hemşirelik Bölümlerine kız öğrencilerle birlikte erkek öğrencilerde alınmaya başlandı. Bu dağılım üniversitelerin hemşirelik bölümlerine erkek öğrenci kontenjanının 2007 yılında açılmış olmasına rağmen hemşireliğin bir kadın mesleği olduğu algısının halen yaygın olması ile açıklanabilir (77).

Öğrencilerin %25 anadolu lisesi ve fen lisesi, %64,2 düz lise ve süper lise, %8,3 sağlık meslek lisesi, %2,5 diğer (YO, MYO, diğer meslek liseleri) liselerden mezun oldukları bulundu. Yiğit ve ark.'nın (2007) Türkiye'deki hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profilini incelediği çalışmasında öğrencilerin %6,2'si anadolu lisesinden, %80,2' si düz lise ve süper lise, %9,9'u sağlık meslek lisesi, %3,7'si diğer liselerden mezun olduğu bulunmuştur. Bizim çalışmamızda hemşirelik mesleğini tercih eden öğrencilerin dörtte birinin sınav başarısı ile girilen anadolu lisesi ve fen lisesinden mezun olması hemşirelik öğrencilerinin eğitim seviyesinde yükselme olduğunu göstermektedir (78).

Öğrencilerin %86,7'sinin üniversite eğitiminin yanında herhangi bir sağlık kuruluşunda gönüllü öğrenci hemşire olarak çalıştığı, %13,3'ünün ise sadece intern programı kapsamında uygulama yaptığı bulundu. Çalıştığını ifade eden 104 öğrencinin

çalışma süreleri incelendiğinde %32,5'i 0-6 ay, %18,3'ü 6-12 ay, %35,9'u bir yıldan fazla süre bu pozisyonda çalışmaktadır. Öğrencilerin mesleki uygulamaya verdikleri önem ve kendilerini geliştirmek amacıyla yaptıkları bu çalışmaların klinik deneyimin artması yanında teoride alınan terminolojik bilginin sahada hayata geçirilmesi ve pekiştirilmesi anlamında katkı yapacağı öngörülebilir.

7.2. OLGULARIN TIBBİ TERMINOLOJİ VE TIBBİ DİL KULLANIMI İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELERİNE YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilere tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımı ile ilgili görüş ve düşüncelerini belirlemeye yönelik 14 ifade yöneltilmiştir. Bu ifadelere verilen yanıtların değerlendirilmesi aşağıda yer almaktadır.

Öğrenciler, tıbbi terimleri bilme ve anlama konusunda HYO'da aldıkları eğitimi yeterli bulmaktayken (%33 kesinlikle yeterli, %47 kısmen yeterli); tıbbi dil kullanımı konusunda kendi yeterliliklerinden emin olmadıkları (%46 kısmen yeterli, %37 yetersiz) görülmektedir. Buna paralel biçimde teorik derslerde ve uygulama alanlarında tıbbi dil kullandığını ifade eden öğrenci ortalaması da düşüktür (%24). Oysa yaptığımız çalışmada öğrencilerin tıbbi terim bilgi puan ortalamalarının iyi düzeyde (77,1) olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde öğrencilerin kendi yeterliliklerinin farkında olmadığı, özgüven eksikliği hissettikleri ve bu alanda güçlendirilmeleri gereği ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde yapılan çalışmalarda, öğrencilerin % 47,4' ü tıbbi terminolojiyi öğrenmede zorluk çektikleri ve çoğunluğunun tıbbi terminolojiyi ders olarak almak istedikleri belirlenmiştir (79).

Aktif olarak tıbbi terminoloji kullanılan çalışma ortamlarında tıbbi dil kullanılarak düzenlenmiş kayıtların içerikleri bu ortak dili iyi bilen kişiler tarafından kolayca anlaşılır. Bu sayede yanlış anlaşılma ve sorunlar ortadan kalkarken, işlemler pratik ve hızlı bir şekilde uygulanır. Bütün ilgililer tarafından aynı şekilde anlaşılabilir, söylenen ve yazılan terimlerden oluşan ortak dil, ortak bir bakış açısı sağlar (66).

Öğrenciler, hemşirelik mesleğini icra ederken tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dil kullanmak gerekli ve önemlidir yargısına, mesleki ortamlarda tıbbi dil kullanmanın sağlık ekibi içinde ortak dil oluşturacağı ve iletişimi kolaylaştıracağı görüşüne ve tıbbi kayıtları değerlendirebilmek için tıbbi terminoloji bilgisinin gerekliliğine büyük çoğunlukla

katılmaktadır (sırasıyla %67, %66, %65). Mesleki yaşamda tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımının hasta bakımında hataları önleme açısından katkı sağlayacağı yargısına öğrencilerin %62'si kesinlikle katılmaktadır. Bu sonuçlar öğrencilerin ortak mesleki dil kullanımı, tıp terminolojisinin kullanıldığı doküman ve evrakları okuyup anlama, çıkarımda bulunma ve hasta bakım sürecinde olası hataları önleme açısından tıbbi terminoloji bilgisinin gerekliliğinin farkında olduğunu göstermektedir.

Yapılan çalışmada öğrenciler tıbbi terminoloji yeterliliğinin öz güvenlerini artıracığı, mesleki saygınlık ve başarıya katkı sağlayacağı görüşlerine büyük çoğunlukla katılmaktadırlar (sırasıyla %66, %63, %70). Mesleki yaşamda kullanılan tıbbi dili anlayabilmek ve tıbbi işleyiş sürecine dâhil olabilmek için, eğitim yoluyla veya uygulama alanı etkisiyle öğrenilmiş tıbbi terminoloji bilgisi gerekmektedir. Tıbbi dile hâkim olan sağlık çalışanı, tıbbi terminoloji içeren tüm yazılı ve sözlü iletileri rahatlıkla anlayacağı için ifade edilen olay/durum/istem karşısında yapacağı işi, sürecin ilerleyişindeki pozisyonunu bilir ve gereğini yapar. Mesleğini daha profesyonel bir biçimde icra eder. Tüm bunlar mesleki özgüven, başarı ve saygınlığa katkı sağlar.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu bilimsel yayın ve toplantıların takibi ve akademik gelişmeye katkı bağlamında tıbbi terim bilgisinin gerekli olduğunu düşünmektedir (sırasıyla %67, %72). Bilimsel düşünce ya da bilgi herhangi bir biçimde iletilirken, anlaşılabilir, yazılıp okunabilir, yayınlanabilir, öğretiler olmalıdır. Akademik yayınların belirgin özelliği, hitap edeceği meslek grubunun anlayabileceği ortak bir dille meydana getirilmiş olmasıdır. Tıp ve ilişkili bilim dallarında yazılan makaleler, araştırmalar ve sunumlar bu tıbbi terimleri anlayan kişilere hitap eder. Tıbbi terminoloji bilgisi kullanılarak oluşturulmuş akademik yayınlar, ortak tıbbi dille yazıldığı için anlaşılabilirliği arttığından akademik gelişmeye katkı sağlar. Hemşireler de hem bu akademik çalışmaların takibinde hem de kendi çalışmalarının yayınlanmasında tıbbi terminolojiyi bilmek ve kullanmak zorundadırlar (47).

Sander'in çalışmasında; *Pediyatrik Cerrahi Dergisi*'nin 15 cildi (33 dergi) dil yönünden incelenmiş, değerlendirilen 302 yazı başlığındaki yabancı sözcük oranı %47 olduğu, 69 yazıda metin içindeki yabancı sözcük oranı % 30'dan fazla olduğu bulunmuştur. 269 yazının Türkçe anahtar sözcüklerinin %62'sinin ve 15 Türkçe özetin sözcüklerinin %28'inin İngilizce sözcükler olduğu belirlenmiştir (80).

Literatürde iyi düzeydeki İngilizce bilgisinin tıbbi terminoloji ve tıbbi dili öğrenmede fayda sağlayacağı ifade edilmektedir. Yeterli derecede İngilizce bilmek tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımına katkı sağlar yargısına öğrencilerin %57'si kesinlikle, %27'si kısmen katıldığını, %16'sı katılmadığını ifade etmiştir. İyi düzeydeki İngilizce bilgisinin öncelikle tıbbi dili öğrenmede ve devamında tıp eğitiminin bütününde başarıyı yakalamanın anahtarı olduğu söylenebilir (76).

Öğrenciler yeterli derecede İngilizce bilmek tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımına katkı sağlar düşüncesinde hemfikirdiler. Tıbbi dilde kullanılan birçok terim ve kısaltma İngilizce-Latince dillerinin ortaklaşmasından meydana gelmektedir. Kısaltma ve türetilen kelimeler İngilizce altyapılı olduğundan tıbbi terimlerin anlaşılabilirliği ve ifade edilmesinde etkin bir rol oynamaktadır. Birçok makale ve yayının dil olarak İngilizce ile oluşturulduğu görülmektedir. Eğitim ve uygulama alanında kullanılan İngilizceyi iyi kullanabilmek tıbbi dilin de kullanılmasına katkıda sağlar.

7.3. OLGULARIN TIBBİ TERİM BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde öğrencilere 50 tıbbi terim verilmiş ve bunları tanımlamaları istenmiştir. “Tam ve yaklaşık yanıtlar” “doğru”, “boş ve yanlış yanıtlar” ise “yanlış” kabul edilmiştir. 50 terim 4 alt boyut halinde düzenlenmiştir.

Öğrencilerin genel tıp (Anatomi–Fizyoloji vb.) terimlerine yönelik verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde bilinme oranı en yüksek olan terimlerin; vertebra (%89,2), mortalite (%88,3), absorpsiyon ve kosta (%86,7), aksilla (%85), gluteus (%83,3) olduğu doğru bilinme oranı en düşük terimlerin ise diffüz (%38,3), femoral (%39,2), inferior (%43,3), atrofi ve larenks (%54,2) desendan (%67,5) olduğu bulundu.

Doğru bilinme yüzdesi en yüksek olan vertebra, mortalite, gluteus ve aksilla terimleri hemşirelik temel uygulamaları sırasında sık kullanıldıkları ve diğer mesleki derslerde de sık tekrar edildikleri için öğrenciler tarafından daha kolay hatırladığı yorumu yapılabilir. Doğru bilinme yüzdesi daha düşük olan inferior, desendan gibi terimler anatomide kullanılan yer, yön, taraf bildiren terimlerdir. Anatomi dersinin birinci sınıfta verilmesi ve öğrencilerin bu terimleri sık tekrar etmemeleri zaman içinde bu terimlerin hatırlanma oranını düşürdüğü görünmektedir. Diffüz, atrofi gibi terimler ise daha spesifik terimler

oldukları için bilinme yüzdelerinin düşük olduğu düşünülmektedir. Öğretilen tıbbi terimler sık tekrar edilir ve kullanılır ise akılda kalıcı hale gelir (54).

Öğrencilerin iç hastalıkları ve cerrahi hastalıklarına yönelik terimlerine yönelik terimlere verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde bilinme oranı en yüksek olan terimlerin; hiperglisemi (%94,2), donör (%90), ekimoz (%88,3), fraktür (%87,5), elevasyon (%84,2), insizyon (%84,2) olduğu, doğru bilinme oranı en düşük terimlerin ise nefrolitiazis (%48,3), konjesyon (%51,7) olduğu bulundu. Bu sonuçlar öğrencilerin iç hastalıkları ve cerrahi hastalıkları kliniklerinde sık kullanılan kısa, Türkçe karşılığı tek kelime ile ifade edilebilen ve söylenişi kolay olan terimleri doğru bilme oranları yüksek, nefrolitiazis gibi iki ayrı tıbbi terimin birleşmesinden oluşmuş komplike terimleri doğru bilme oranları daha düşüktür.

Öğrencilerin nörolojik ve psikiyatrik hastalıklara yönelik terimlere verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde bilinme oranı en yüksek olan terimlerin; senkop (%86,7), tetani (%82,5), hemipleji (%75) olduğu doğru bilinme oranı en düşük terimlerin ise hezeyan (%47,5), demans (%50), hipnotik (%51,7) olduğu bulundu. Nörolojik ve psikiyatrik hastalıklarla ilgili terimler genel olarak Türkçe karşılığı tek kelime ile ifade edilemeyen, soyut ve karmaşık terimlerdir. Çalışma sonuçlarımızda da görüldüğü gibi öğrenciler hezeyan gibi anlamı tek bir kelime ile ifade edilemeyen terimleri doğru bilme oranları daha düşüktür.

Öğrencilerin çocuk hastalıkları ve kadın-doğuma yönelik terimlere verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde bilinme oranı en yüksek olan terimlerin; abortus (%95), infertilite (%94,2), prematür (%84,2) mekonyum (%80,8) olduğu doğru bilinme oranı en düşük olan terimlerin ise fontanel (58,3), laktasyon (%65), neonatal (%65) olduğu bulundu. Hemşirelik öğrencilerinin çoğu tarafından doğru bilinen abortus, infertilite gibi tıbbi terimlerin sosyal hayatta da sık karşılaşılan ve sık kullanılan terimler olduğu dikkati çekmektedir. Bu terimlerin vermek istediği konuyu tek kelime ile ifade etmesi ve her kaynakta aynı anlama karşılık gelmesi bilinme oranını yükseltmektedir. Diğer taraftan çocuk hastalıkları ve kadın doğumda en çok kullanılan neonatal, fontanel ve laktasyon terimlerinin bilinme oranının düşük olduğu görülmektedir.

7.4. OLGULARIN TIBBİ KISALTMALAR BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde öğrencilere 10 tıbbi kısaltma verilmiş ve bu kısaltmaların açılımlarını yazmaları istenmiştir. “Tam ve yaklaşık yanıtlar” “doğru”, “boş ve yanlış yanıtlar” ise “yanlış” kabul edilmiş ve tıbbi kısaltmalar iki alt boyutta değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin tıbbi uygulama ve tanı testlerine yönelik kısaltmalara verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde bilinme oranı en yüksek olan kısaltmaların; BOS (%99,2), RIA (%99,2), HCT (%98,3) olduğu, doğru bilinme oranı en düşük kısaltmanın ise EEG (%68,3) olduğu saptanmıştır. RIA günlük hayatta ve çalışma alanında sık kullanılan bir kısaltma olduğu için öğrencilerin bu kısaltmayı bilme oranlarının yüksek olduğu düşünülmektedir. HCT ise öğrencilerin uygulamaya çıktığı hemen tüm birimlerde ve kan istem formlarında yer alan bir kısaltma olduğu için doğru bilinme oranı yüksektir. EEG nöroloji ile ilgili özellikli bir kısaltmadır ve bu tanı testi yalnızca spesifik ünitelerde uygulanmaktadır. Öğrencilerin uygulamaya çıktığı alanlarda EEG testi ile karşılaşmamış olması bilinme oranının düşük olması sonucunu doğurduğu söylenebilir.

Öğrencilerin hastalık ve bazı operasyonlara yönelik kısaltmalara verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde bilinme oranı en yüksek olan kısaltmaların; KOAH (%97,5), CABG (%91,7) olduğu, doğru bilinme oranı en düşük kısaltmanın ise BPH (%31,7) olduğu görülmektedir. KOAH toplumda sık görülen bir solunum sistemi hastalığıdır ve bu kısaltma biçimi yerleşik olarak sıklıkla birçok alanda kullanıldığı için doğru bilinme oranının yüksek olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin CABG kısaltmasını bilme oranlarının yüksek olması kalp damar hastalıklarının yoğun olarak tedavi edildiği Florence Nightingale Hastanelerinde uygulamaya çıkmaları ile açıklanabilir. BPH kısaltması hastalığın İngilizce adını ifade eden bir kısaltmadır. Bu bağlamda daha az öğrenci tarafından doğru olarak tanımlanabilmiştir.

7.5. OLGULARIN TIBBİ RAPOR, ORDER VE VİZİTLERDE KULLANILAN TIBBİ TERMİNOLOJİ BİLGİSİNE YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde tıbbi rapor, order ve vizitlerde sıkça kullanılan 10 cümle verilmiş, verilen cümleler kendi içinde sözlü ifadeler ve yazılı ifadeler olarak iki alt boyutta gösterilmiştir. Öğrencilerden bu cümlelerde yer alan kısaltma, order ve yapılan işlemin ne anlama geldiğini yazmaları istenmiştir. “Tam ve yaklaşık yanıtlar” “doğru”, “boş ve yanlış yanıtlar” ise “yanlış” kabul edilmiştir.

Öğrencilerin sözel order ve vizitlerde kullanılan ifadelere verdikleri yanıtlara bakıldığında; öğrencilerin tamamı (%100) “Hastanın saturasyonu ne durumda” cümlesinin anlamını doğru bilmişlerdir. Saturasyon kelimesi hemen tüm kliniklerde hemşirelerin pulse oksimetre ile oksijen saturasyon takibi yapmaları nedeniyle sık kullanılan bir tıbbi terimdir ve doğru bilinme oranı yüksektir. Kısa ve daha az tıbbi terim içeren cümlelerin doğru bilinme oranı yüksektir. “Hastaya iki ünite TDP takın, üç saat sonra mobilize edin ve yarın NG’yi çıkarın” cümlesini öğrencilerin %95,8’i doğru bilmiştir. Öğrencilerin klinikte sık kullanılan ve hemşirelik uygulamalarına yönelik olan, tıbbi terim/kısaltma içeren cümleleri doğru bilme oranları yüksektir. “Pnömoheomotoraks tanısı ile hasta, acil opere ve daha sonra hospitalize edildi” cümlesinin doğru bilinme oranı %64,2’dir.

Öğrencilerin tıbbi kayıtlarda kullanılan ifadelerine verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde; öğrencilerin %92,5’i “Antrum mukozası ödemli ve hiperemik” cümlesinin anlamını doğru bilmiştir. İç hastalıkları ve cerrahi hastalıkları kliniklerinde kullanılan “antrum” ve “hiperemik” terimlerini öğrencilerin iyi kavradıkları görülmektedir. Ayrıca bu cümleye klinikte hasta dosyasında ve radyoloji raporlarında sıkça rastlamaktayız. “Sağ popliteal arterde total oklüzyon mevcut” cümlesinin doğru bilinme oranı %75,8, “Sağ vertebral arter orjininde yaklaşık % 40 oranında lüminal stenoz” cümlesinin doğru bilinme oranı ise %77,5’tir. Spesifik terimlerin bulunduğu bu cümlelerin orta düzeyde doğru bilindiği görülmektedir. “PA-AC grafisinde: Kardiyo-toraksik oranda artma, bilateral plevral effüzyon” cümlesinde ise radyolojik bilgi içeren tıbbi terimleri doğru bilme oranlarının düşük (%54,2) olduğu saptanmıştır. Bu durumun öğrencilerin radyoloji ile ilgili ayrı bir ders almamalarından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Tıbbi terim ve kısaltma bilgisine yönelik 3 bölüm halinde toplam 70 ifadeye verilen doğru yanıtların genel ortalaması 75 ± 10 (Dağılım: %44-%97) olarak bulunmuştur. Bu sonuç öğrencilerin tıbbi terminoloji bilgisinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Thomas ve ark'nın (2005) Illinois State Üniversitesi Sağlık bilimleri bölümünde medikal terminoloji dersi almış 127 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmasında öğrencilerin tıbbi terim bilgisi doğru bilme oranı %72,6 bulunmuştur. Bu değer bizim bulgularımızla benzerlik göstermektedir (81).

7.6. OLGULARIN BİLGİ PUAN ORTALAMALARINA YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Öğrencilerin tıbbi terimler, tıbbi kısaltmalar, tıbbi rapor - Order ve vizitler ile ilgili tüm sorulara verdikleri yanıtlar puanlanarak her öğrenci için bilgi puan ortalamaları elde edildi. Bu puanlama sonuçlarını değerlendirdiğimizde; 90 puan ve üzeri alan ve tıbbi terim bilgisi çok iyi düzeyde olan öğrenci yüzdesi 10,9'dur. Öğrencilerin %15'i 60-69 puan aralığında, %26,6'sı 70-79, %41,6'sı ise 80-89 puan aralığında orta ve iyi düzeyde terim bilgisine sahip bulunmuştur. İstanbul Bilim Üniversitesi Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre geçme notu olan 60'ın altında puan alan öğrenci toplamı %5,9 olup bu öğrencilerin tıbbi terim bilgisinin zayıf düzeyde olduğu saptanmıştır.

Bu sonuçlar değerlendirildiğinde öğrenci grubunun büyük bir bölümünün tıbbi terminoloji ve tıbbi kısaltmalar, tıbbi rapor - Order ve vizitler hakkında yeterli bilgi birikimine sahip olduğuna işaret etmektedir.

Yang (2005) tarafından 89 öğrenci hemşirenin medikal terminoloji öğrenme düzeylerinin değerlendirildiği çalışmada 50 terimden oluşan bir test uygulanmış ve 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Öğrencilerin 36'sı 80 ve üstü puan, 28'i 60-80 puan ve 25'i 60 altı puan almıştır (82).

7.7 OLGULARIN TIBBİ TERMINOLOJİ BİLGİSİ DOĞRU YANIT DURUMUNUN SEÇİLEN DEĞİŞKENLERLE KARŞILAŞTIRILMASINA YÖNELİK BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmaya katılan öğrencilerin tıbbi terminoloji bilgisi toplam doğru yanıt durumlarının seçili değişkenlere göre karşılaştırılması değerlendirildiğinde;

Toplam doğru yanıt durumu ile bireylerin yaşı arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p > 0,05$) korelasyon bulunmadı.

Toplam doğru yanıt durumu ile öğrencilerin ağırlıklı genel not ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) korelasyon bulundu. Öğrencinin ağırlıklı genel not ortalaması ne kadar yüksek ise tıbbi terimleri bilme ve kullanma durumu o derece yüksektir. Tüm öğrencilerin AGNO'nun 2,54 olduğu göz önüne alındığında ve tıbbi terminoloji bilgi yeterliliğinin mesleki başarı üzerine katkısı düşünüldüğünde öğrencilerin akademik başarılarını yükseltmeleri ve bu açıdan öğretim elemanlarınca daha fazla desteklenmeleri gereği ortaya çıkmaktadır.

Öğrencilerin toplam doğru yanıt ortalamaları cinsiyet değişkenine göre değerlendirildiğinde, istatistiksel olarak anlamlı ($p > 0,05$) ilişki saptanmamıştır. Bu sonuç çalışmada erkek grubunu az olmasının karşılaştırma için yeterli veri sağlamaması ile ilişkilendirilmiştir.

Öğrencilerin toplam doğru yanıt ortalamaları mezun olunan lise durumuna göre değerlendirildiğinde, istatistiksel olarak anlamlı ($p > 0,05$) ilişki saptanmamıştır.

Öğrencilerin toplam doğru yanıt ortalamaları gönüllü olarak herhangi bir sağlık kuruluşunda çalışıp çalışmamasına göre değerlendirildiğinde, istatistiksel olarak anlamlı ($p > 0,05$) ilişki saptanmamıştır.

Öğrencilerin toplam doğru yanıt ortalamaları herhangi bir kurumda gönüllü olarak çalışma süresine göre değerlendirildiğinde, istatistiksel olarak anlamlı ($p > 0,05$) ilişki saptanmamıştır.

Öğrencilerin tıbbi terminoloji bilgisi toplam doğru yanıt ortalamaları ile tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımına yönelik görüşleri değerlendirildiğinde;

Olguların tıbbi terminoloji bilgisi doğru yanıt durumu ile tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımına yönelik görüşlere katılım durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ($p>0,05$) ilişki saptanmamıştır.

Olguların tıbbi terminoloji bilgisi; tıbbi terim bilgisi, tıbbi kısaltma bilgisi, tıbbi rapor, order ve vizitlere yönelik tıbbi terimler bilgisi olmak üzere 3 bölümde incelenmiştir. Bu bölümlere ait doğru yanıt ortalamaları ve bölümlerin alt boyutlarının doğru yanıt ortalamaları karşılaştırılmış ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Tıbbi Terimler, tıbbi kısaltmalar, tıbbi rapor, order ve vizitler bölümlerinin doğru yanıt ortalamaları değerlendirildiğinde;

Tıbbi terimler grubundaki 50 tıbbi terime verilen doğru yanıt ortalaması tıbbi kısaltmalar ile tıbbi rapor, order ve vizitler grubundaki 10'ar ifadeye verilen doğru yanıt ortalamasına göre anlamlı ($p < 0,05$) olarak daha düşük olduğu bulunmuştur. Bu sonuç öğrencilerin bir tıbbi terimi tek başına anlamlandırmada güçlük çektiğini, buna karşın benzer tıbbi terimler bir cümle içinde kullanıldığında daha fazla anlamlandırabildiğine işaret etmektedir.

Öğrencilerin en yüksek başarıyı tıbbi kısaltmalar bölümünde gösterdikleri belirlenmiştir. Gerek teorik derslerde gerek klinik uygulamada tıbbi kısaltmaların bir kodlama görevi görmesi, işlerin akışını hızlandırması, kolaylaştırması açısından tıbbi kısaltmalar akılda daha kalıcı hale gelmesi ile ilişkilendirilebilir.

Tıbbi terimler bölümü, ana bilim dalları ile ilişkilendirilerek “Genel Tıp”, “İç Hastalıkları ve Cerrahi”, “Nörolojik ve Psikiyatrik Hastalıklar”, “Çocuk Hastalıkları ve Kadın Doğuma yönelik terimler olarak 4 alt boyuta ayrılmış ve bu bölümlere ait doğru yanıt ortalamaları değerlendirilmiştir.

Ana bilim dalları arası tıbbi terim bilgisi doğru yanıt ortalamaları değerlendirildiğinde nörolojik ve psikiyatrik hastalıklara yönelik terimlerin bilinme oranları istatistiki olarak anlamlı derecede ($p < 0,05$) düşük bulunmuştur. Nörolojik ve psikiyatrik hastalıklara yönelik terimler daha komplike, soyut ve anlamı tek kelime ile karşılanamayan terimler olduğu için bilinme oranlarının düşük olduğu düşünülmektedir.

Genel tıp terimleri bilgisi doğru yanıt ortalamaları ise iç hastalıkları - cerrahi, çocuk hastalıkları – kadın hastalıkları ve doğuma yönelik terim bilgisi ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) ölçüde düşüktür. Hemşirelik anabilim dalları (iç hastalıkları - cerrahi, çocuk hastalıkları – kadın hastalıkları ve doğum) derslerinin hem

teorik hemde uygulamalı olarak verilmesinin başarı oranının artmasına katkıda bulunduğu düşünülmektedir.

Tıbbi kısaltmalar bölümünde yer alan 10 kısaltma kendi içlerinde tıbbi uygulama ve tanı testlerine yönelik kısaltmalar, hastalık ve operasyonlara yönelik kısaltmalar olarak iki alt boyuta ayrılmış ve bu alt boyutlara verilen doğru yanıt ortalamaları değerlendirilmiştir.

Tıbbi uygulama ve tanı testlerine yönelik kısaltmaların bilinme oranı hastalık ve operasyonlara yönelik kısaltmalara göre istatistiksel olarak anlamlı ($p < 0,05$) ölçüde yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin tıbbi uygulama ve tanı testlerine yönelik kısaltmalarda daha başarılı olduğu görülmektedir. Bu durum tıbbi uygulama ve tanı testleri ile ilişkili kısaltmaların öğrencilerin uygulama yaptığı hemen her alanda kullanılıyor olması ile ilişkilendirilebilir. Hastalık ve operasyonlara yönelik kısaltmalar ise kullanıldığı kliniğe özeldir, diğer kliniklerde çok sık kullanılmaz.

Öğrencilerin klinik çalışma esnasında tıbbi kayıtlarda, yazılı ve sözel orderlerde, hasta vizitleri sırasında kullanılan tıbbi terimler ile ilgili bilgi düzeyi 2 alt boyutta karşılaştırılmış ve sonuçları aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir.

Tıbbi rapor, order ve vizitlere yönelik tıbbi terimlerin alt boyutlar doğru yanıt ortalamalarının karşılaştırılması değerlendirildiğinde; tıbbi kayıtlarda yer alan terim ve kısaltma bilgisinin, sözel order ve vizitlere yönelik terim ve kısaltma bilgisine göre istatistiki olarak anlamlı ($p < 0,05$) ölçüde düşük olduğu bulunmuştur. Öğrenciler hemşirelik uygulaması esnasında kullanılan sözel ifadeleri daha iyi anlamlandırmış, yazılı kayıtları daha az anlamlandırmıştır. Bu durum öğrencilerin tıbbi kayıtları okuma alışkanlığının tam oturmamış olması ve bu alana çok yönelmemiş olması ile ilişkilendirilebilir.

8. SONUÇ

Hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin tıbbi terim ve kısaltmalarla ilgili bilgi düzeyinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bu araştırmada bulunan sonuçlar:

Öğrencilerin “kişisel özellikleri” incelendiğinde;

1. Örneklem grubunun yaş ortalaması $22,3 \pm 1,5$ 'dir ve %88,3'ünü kız öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin %64,2'i düz lise ve süper lise mezunudur ve %86,7'si bilgi ve becerilerini artırma amaçlı bir sağlık kuruluşunda gönüllü öğrenci hemşire pozisyonunda çalışmaktadır. Çalışan bu 104 öğrencinin %35,9'u bir yıldan fazla, bu pozisyonda çalıştığını ifade etmiştir.

Öğrencilerin “tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımı” ile ilgili görüş ve düşüncelerine yönelik özellikler incelendiğinde;

2. Öğrencilerin %47'sinin tıbbi terimleri bilme ve anlama konusunda HYO'da aldığı eğitimin yeterliliğine kısmen, %33'ünün kesinlikle katıldıkları, tıbbi dil kullanımı konusunda kendi yeterliliğine yönelik ifadeler öğrencilerin %46'sının kısmen katıldıkları, %37'sinin katılmadıkları, ayrıca öğrencilerin %53'ünün teorik derslerde ve uygulama alanlarında, konuşurken tıbbi dil kullandığına yönelik ifadeler ise tam anlamıyla katılmadıkları, %24'ünün kesinlikle katıldıkları bulundu.

3. Öğrencilerin %50'sinin mesleki ortamlarda kullanılan tıbbi dili anlamakta güçlük çekmediği, %67'sinin hemşirelik mesleğini icra ederken tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dili kullanmanın gerekliliği/önemini kavradıkları, %66'sının mesleki ortamlarda tıbbi dil kullanmanın sağlık ekibi içinde ortak dil oluşturacağı ve iletişimi kolaylaştıracağı görüşünde hemfikir oldukları bulundu.

4. Öğrencilerin %65'i tıbbi kayıtları değerlendirebilmek için tıbbi terminoloji bilgisinin gerekliliği, %62'si mesleki yaşamda tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımının hasta bakımında hataları önleme açısından katkı sağlayacağı, %63'ünün tıbbi dil kullanımının mesleki saygınlık kazandıracağı görüşünde birleştikleri belirlendi.

5. Öğrenciler %66'sı çalışma alanının da tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dil kullanmak özgüveni artırır düşüncesinde hemfikirdir.

6. Öğrenciler %70'i tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımının mesleki başarı üzerine katkı sağlayacağını, %67'si bilimsel yayın ve toplantıların takibi için tıbbi terim bilgisinin gerekli olduğunu ifade etti.

7. Öğrencilerin %72'si tıbbi terminoloji bilgisi ve tıbbi dil kullanımının akademik gelişmeye katkı sağlayacağını ifade etti.

8. Öğrencilerde (%57) yeterli derecede İngilizce bilmek tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımına katkı sağlayacağı düşüncesi mevcuttu.

Olguların “tıbbi terim bilgisine” yönelik verdikleri doğru yanıtlar incelendiğinde;

9. Genel tıp (Anatomi–Fizyoloji) terimlerinde; doğru bilinme oranı en yüksek olan terimlerin vertebra (%89,2), mortalite (%88,3), absorpsiyon (%86,7) olduğu yine bu bölümde doğru bilinme oranı en düşük terimlerin diffüz (%38,3), femoral (%39,2), inferior (%43,3) olduğu bulunmuştur.

10. İç hastalıkları ve cerrahi hastalıklarına yönelik terimlerde; doğru bilinme oranı en yüksek olan terimlerin hiperglisemi (%94,2), donör (%90), ekimoz (%88,3) olduğu doğru bilinme oranı en düşük terimlerin; nefrolitiazis (%48,3), konjesyon (%51,7) olduğu saptanmıştır.

11. Nörolojik ve psikiyatrik hastalıklara yönelik terimlerde; doğru bilinme oranı en yüksek olan terimlerin senkop (%86,7), tetani (%82,5) olduğu doğru bilinme oranı en düşük terimlerin hezeyan (%47,5), demans (%50) olduğu belirlenmiştir.

12. Çocuk hastalıkları, kadın hastalıkları ve doğum ana bilim dallarına yönelik terimlerde; doğru bilinme oranı en yüksek olan terimlerin abortus (%95), infertilite (%94,2), prematür (%84,2) olduğu doğru bilinme oranı en düşük terimlerin fontanel (58,3), laktasyon (%65) ve neonatal (%65) olarak bulunmuştur.

Olguların tıbbi kısaltmalar bilgisine yönelik terimlere verdikleri yanıtlar incelendiğinde;

13. Tıbbi uygulama ve tanı testlerine yönelik kısaltmalarda; doğru bilinme oranı en yüksek olan kısaltmaların BOS (%99,2), RIA (%99,2), HCT (%98,3) olduğu doğru bilinme oranı en düşük kısaltma EEG (%68,3) olduğu belirlenmiştir.

14. Hastalık ve bazı operasyonların kısaltmaları ile ilgili veriler incelendiğinde doğru bilinme oranı en yüksek olan kısaltmalar KOAH (%97,5) ve CABG (%91,7) iken doğru bilinme oranı en düşük kısaltma BPH (%31,7) olarak saptanmıştır.

Olguların tıbbi rapor, order ve vizitlerde kullanılan tıbbi terminoloji bilgisine yönelik ifadelere verdikleri yanıtlar incelendiğinde;

15. Sözel order ve vizitlere yönelik doğru bilinme oranı en yüksek olan ifadenin “Hastanın saturasyonu ne durumda” (%100); iken doğru bilinme oranı en düşük ifade “Pnömotoraks tanısı ile hasta, acil opere ve daha sonra hospitalize edildi.” (%64,2) ifadesi olduğu bulunmuştur.

16. Tıbbi kayıtlara yönelik doğru bilinme oranı en yüksek olan ifadenin “Anterior çarpaz bağda total rüptür” (%96,7); iken doğru bilinme oranı en düşük ifade “PA-AC grafisinde: Kardiyo-torasik oranda artma, bilateral pleural effüzyon” (%54,2) ifadesidir.

Öğrencilerin toplam doğru yanıtlarının genel ortalaması ve bilgi puan ortalamaları incelendiğinde;

17. Tıbbi terim, tıbbi kısaltma ve tıbbi rapor ve sözel order bilgisine yönelik toplam 70 ifadeye verilen doğru yanıtların genel ortalaması 75 ± 10 (Dağılım: % 44-%97) olarak bulunmuştur.

18. 0-100 arasında aldıkları tıbbi terim bilgi puan ortalamalarının dağılımına göre; öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%41,6) 80-89 aralığında puan alarak iyi derecede tıbbi terim bilgisine sahip olduğu görülmüştür. 70-79 puan aralığındaki öğrenci yüzdesi %26,6’dır. İstanbul Bilim Üniversitesi Lisans Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre geçme notu olan 60’ın altında ki grup toplamı %5,9 olup 90 ve üstü puan alan grup oranı % 10,9 bulunmuştur.

Olguların tıbbi terminoloji bilgisi toplam doğru yanıt durumunun seçilen değişkenlerle karşılaştırmasına yönelik sonuçlar incelendiğinde;

19. Öğrencilerin yaşı ile tıbbi terminoloji bilgisi doğru yanıt durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirlenmemiştir ($p > 0,05$)

20. Öğrencilerin cinsiyeti ve mezun olunan lise ile tıbbi terminoloji bilgisi doğru yanıt durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirlenmemiştir ($p > 0,05$)

21. Öğrencilerin bilgi ve becerilerini artırma amaçlı bir sağlık kuruluşunda gönüllü olarak çalışıp çalışmamasına ve çalışma süresi ile tıbbi terminoloji bilgisi doğru yanıt durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirlenmemiştir ($p > 0,05$).

22. Öğrencilerin ağırlıklı genel not ortalaması ile tıbbi terminoloji bilgisi doğru yanıt durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuş, akademik başarı arttıkça tıbbi terim ve tıbbi kısaltma bilgisinin arttığı saptanmıştır ($p < 0,05$).

Öğrencilerin tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımına yönelik 14 ifadeye verdikleri yanıtlar ile tıbbi terminoloji bilgisi toplam doğru yanıt ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde;

23. Öğrencilerin tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımına yönelik 14 ifadeye yönelik verdikleri yanıtlar ile tıbbi terminoloji bilgisi doğru yanıt durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki belirlenmemiştir ($p > 0,05$).

Öğrencilerin “tıbbi terim bilgisi” doğru yanıt ortalamalarının ana bilim dalları açısından kendi içinde karşılaştırmaları incelendiğinde;

Öğrencilerin “genel tıp terimleri bilgisi”, “iç hastalıkları ve cerrahi hastalıklarına yönelik terim bilgisi”, “nörolojik ve psikiyatrik hastalıklara yönelik terim bilgisi” ve “çocuk hastalıkları ve kadın-doğum terim bilgisi” doğru yanıt ortalamaları arasında yapılan karşılaştırma sonuçlarına göre;

24. “Nörolojik ve psikiyatrik hastalıklara yönelik terim bilgisi” diğer alanlardan istatistiksel olarak anlamlı ölçüde daha düşük bulunmuştur ($p < 0,05$).

25. “Genel tıp terimleri bilgisi” ise “iç hastalıkları ve cerrahi hastalıklarına yönelik terim bilgisi” ile “çocuk hastalıkları ve kadın doğuma yönelik terim bilgisine” göre istatistiksel olarak anlamlı ölçüde daha düşük bulunmuştur ($p < 0,05$).

Öğrencilerin “Tıbbi kısaltmalar bilgisi” doğru yanıt ortalamalarının kendi içinde karşılaştırmaları incelendiğinde;

26. Öğrencilerin “tıbbi kısaltmalar bilgisini” ölçmeye yönelik olarak hazırlanan 10 kısaltmadan “tıbbi uygulama ve tanı testlerine yönelik kısaltmalar bilgisi”, “hastalık ve operasyonlara yönelik kısaltmalar bilgisi”nden istatistiksel olarak anlamlı ölçüde daha yüksek bulunmuştur ($p < 0,05$).

Öğrencilerin “Tıbbi rapor, order ve vizitlere yönelik tıbbi terim bilgisi” doğru yanıt ortalamalarının kendi içinde karşılaştırmaları incelendiğinde;

27. Öğrencilerin “tıbbi rapor, order ve vizitlere yönelik tıbbi terim bilgisi” alanında verilen 10 ifadeye verdikleri doğru yanıtlar değerlendirildiğinde; “tıbbi kayıtlarda yer alan

terim ve kısaltma bilgisi”, “sözel order ve vizitlere yönelik terim ve kısaltma bilgisi”ne göre istatistiksel olarak anlamlı ölçüde daha düşük bulunmuştur ($p < 0,05$).

Öğrencilerin “Tıbbi terimler”, “tıbbi kısaltmalar”, “tıbbi rapor, order ve vizitler” bilgisine yönelik doğru yanıt durumunun bölümler arası karşılaştırması incelendiğinde;

28. Öğrencilerin “tıbbi terimler” bölümündeki 50 soruya verdikleri doğru yanıt ortalaması “tıbbi kısaltmalar ile tıbbi rapor, order ve vizitler” bölümlerindeki sorulara verilen doğru yanıt ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde düşük bulunmuştur ($p < 0,05$).

29. Öğrencilerin “tıbbi rapor, order ve vizitler” bölümünde yer alan 10 soruya verdikleri doğru yanıt ortalaması “tıbbi kısaltmalar” bölümünde yer alan 10 soruya verdikleri doğru yanıt ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı şekilde düşük bulunmuştur ($p < 0,05$).

ÖNERİLER

Çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda aşağıdaki öneriler sunulabilir;

- Bilginin giderek arttığı ve olağanüstü bir şekilde çeşitlendiği bu süreçte öğrencilerin tıbbi terminolojiyi öğrenme konusunda motive edilmeleri,
- Hemşirelik eğitimi veren okulların müfredat programlarının öğrencilerin tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımı ile ilgili bilgilerini desteklemesi yönünde zenginleştirilmesi,
- Tıbbi terminoloji öğretiminde, farklı öğretim yöntemleri kullanılarak tıbbi terim bilgisinin artırılması,
- Öğrenilen tıbbi terimlerin kalıcılığını artırmak için meslek derslerinde sıkça tekrar edilmesi,
- Kullanılmayan bilgi zaman içerisinde unutulduğu için öğrenilen terimlerin uygulama alanında sıklıkla kullanılması ve pekiştirilmesi,
- Tıbbi terminoloji ve tıbbi dil kullanımı üzerine yapılacak benzer çalışmalarla bu alandaki literatürün artırılması önerilmektedir.

9. TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca bana kıymetli zamanını ayıran, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, desteğini esirgemeyen saygı değer danışman hocam Sayın Yrd. Doç Dr. Mahmure AYGÜN'e ve tezin hazırlanması sürecinde katkılarından dolayı kıymetli hocam Yrd. Doç Dr. Hacer ERTEN YAMAN'a saygılarımı sunar, teşekkür ederim.

Tüm yaşamım boyunca bana güvenen, destekleyen, teşvik eden, fırsatlar sunan sevgili babam Hacı Ali ÖZTÜRK ve canım annem Güldane ÖZTÜRK'e, Yüksek Lisans eğitimim boyunca hayatımı kolaylaştıran ve manevi desteğini esirgemeyen sevgili kardeşim Saliç ÖZTÜRK'e, bu heyecanı benimle paylaşan ve beni destekleyen tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

10. KAYNAKLAR

1. Oymak R. Bilimin Estetiği, Bilimin Dili. *Eğitim Dergisi*. 2006. <http://www.egitirim.gen.tr/site/arsiv/45/189-bilimin-estetigi.html>. Erişim Tarihi :14.04.2014
2. Gürüz D, Temel A. İletişime Yeni Yaklaşımlar. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2000.
3. Kaplan M. Kültür ve Dil. İstanbul, Dergâh Yayınları, 2002.
4. Eco U. Açık Yapıt. Çev.: NU Dalay. İstanbul, Can Yayınları, 2001.
5. Saussure FD. Genel Dilbilim Dersleri. Çev.: B. Vardar. İstanbul, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul, 2001.
6. Doğan A. Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011
7. Akalın H, Türk V, Eker S, Demir SA. Türk Dili. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Basımevi, 2012.
8. Kansızoğlu HB. Konuşma Dili ve Yazı Dili Etkileşimi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2012, 1: 217-235
9. Karatay H. Kelime Öğretimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2007, 1: 141-153.
10. Cündioğlu D. Anlamın Buharlaşması ve Kur'an. İstanbul, Kapı Yayınları, 2011.
11. Porzig W. Dil Denen Mucize. Çev.: V. Ülkü. Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1995.
12. Harrsis R, Taylar TJ. Dilbilimi Düşününde Dönüm Noktaları. Çev.: C. Taylan, E. Aydın. Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2002.
13. Kıran Z, Kıran AE. Dilbilime Giriş. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2002.
14. Doğan A. Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 2000
15. Doğan A. Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.
16. Altınörs A. Dil Felsefesine Giriş. İstanbul, İnkılap Yayınevi, 2003.
17. Yalçın SK, Şengül M. Dilin İletişim Süreci İçerisindeki Rolü ve İşlevleri. *Türkoloji Araştırmaları*. 2007, 2 (2): 749-769.
18. Oksaar E. Kültürlerarası İletişim Bağlamında Kültür Kuramı. Çev.: A Selçuk. Konya, Çizgi Kitabevi, 2008.

19. Güney S. Davranış Bilimleri. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2008.
20. Akarsu B. Dil-Kültür Bağlantısı. İstanbul, İnkılap Yayınları, 1998.
21. Kul E. Türk Dili. Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları.
<http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/852.pdf>. Erişim Tarihi: 15.02.2013.
22. Kayaalp İ. İletişim ve Dil. Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1998.
23. Bayrav S. Yapısal Dilbilim. İstanbul, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, 2000.
24. Condon JC. Kelimelerin Büyülü Dünyası. Çev.: M. Çiftkaya. İstanbul, İnsan Yayınları, 2000.
25. Ağaçasapan A. Dil Üzerine. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Basımevi, 2002.
26. Wilson J. Dil, Anlam ve Doğruluk. Çev.: İ. Emiroğlu, A. Tüzer. Ankara, Ankara Okulu Yayınları, 2002.
27. Kantari A. Farklılıklarla Yaşamak, Kültürlerarası İletişim. Ankara, Ürün Yayınları, 2006.
28. Karadüz A. Dil Becerileri ve Eleştirel Düşünme. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 2010, 5(3): 1566-1593.
29. Ercilasun AB. Türkçenin Dünya Dilleri Arasındaki Yeri. *Dil Araştırmaları*. 2013, 12: 17-22.
30. Karasoy Y, Yavuz O, Kayasandık A, Direkci B. Uygulamalı Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri. Konya, Selçuk Üniversitesi, 2002.
31. Gökcora İH. Bilim Dili Olarak Türkçe. *Üniversite ve Toplum Dergisi*. 2004, 2(4): 99-100.
32. Korkmaz Z. Türk Dili ve Kompozisyon. Ankara, Ekin Kitabevi, 2005.
33. Ever M. Türk Dili. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, 2012
34. Sinan AT. Ana Dili Eğitimi Üzerine Bazı Düşünceler. Fırat Üniversitesi *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*. 2006, 2(4): 75-78.
35. Korkmaz Z. Türk Dili ve Kompozisyon. Ankara, Ekin Kitabevi, 1992.
36. Aymaz A (E. Abdurrahman). Evrensel Dil. İstanbul, Işık Yayınları/ Eğitim Dizgisi, 2005.
37. Altınörs A. Düşünce ve Dil Arasındaki İlişkiye Descartes'in Yaklaşımı. *Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2010, 28: 389-401.
38. Yıldız Ş. Dil, Kültür, İletişim ve Medya. Ankara, Sinemis Yayınları, 2005.

39. Yıldız H. Sözlü Kültür Malzemesi Olarak Türkçede Askerlik Jargonu. *Milli Folklor*. 2010, 22: 112-126.
40. Tıbbın Jargonu Üzerine. Akademya Sitesi Arşivi. Ekleme: 29-06-2013, http://www.yeniakademya.org/yazarkonu-74-coyotte-650-tibbin_jargonu_uzerine.html. Erişim Tarihi: 10.02.2014.
41. Westfall RS. Modern Bilimin Oluşumu. Çev.: İH. Duru, Ankara, Tübitak Yayınları, 1998.
42. Sarıtosun N. Bilim ve Öğretim Dili Olarak Türkçe. İstanbul, İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, 1995.
43. Cankur NŞ. Tıp Eğitiminde Dil: I, Önemi, Gelişmesi ve Geleceği. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2002, 28(1): 29-32.
44. Sarıtosun N. Yabancı Dilde Eğitim ve Bilim Dili Olarak Türkçe. <http://arsiv.mmo.org.tr/pdf/11208.pdf>. Erişim Tarihi: 03.02.2014.
45. Ülker S. Bilim Dili ve Türkçe. *Türk Dili Dergisi*. 2003, 16(95). <http://turkdilidergisi.org/95/bilimdili.htm>. Erişim Tarihi:12.04.2014
46. Vargelen H. Bilim Dili Olarak Türkçe. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*. 2012, 2: 88-94.
47. Öztürk MO. Bilimsel Yayınlarda Dil. *Türk Tıp Dizini*. 2004, <http://uvt.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum2/oozturk.pdf>. Erişim Tarihi: 10.02.2014.
48. Uludağ Z. Dil ve Bilim Açısından Eğitim ve Eğitim Bilimi'nin Dili. *Milli Eğitim*. 2006, 171: 84-99.
49. Korkmaz Z. Gramer Terimleri Sözlüğü. Ankara, TDK Yayınları, 2003.
50. Zülfikar H. Terim Sorunları ve Terim Yapma Yolları. Ankara, TDK Yayınları, 2000.
51. Pilav S. Terim Sorunu ve Eğitim Öğretimde Terimlerin Yeri ve Önemi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 2008, 16(1): 267-276.
52. Şahin H. Terimlerin Genel Dile Yansımasına Dair Bazı Gözlemler. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2006, 20(1): 123-129.
53. Filizok R. Bilim Hayatımızın Önündeki Engel: Terim Meselesi. <http://www.ege-edebiyat.org/modules.php?name=News&file=article&sid=226>. Erişim Tarihi: 15.02.2014
54. Terzi C. Tıp Eğitimi: Toplum Sağlığına Bir Köprü. İstanbul, İletişim Yayınları, 2001.

55. Dinççağ A. Hasta ile İletişim: Görsel Sözel Sorgulama Tekniği Preopertuar Hazırlık. İstanbul, Nobel Tıp Kitapevi, 1999.
56. Becerikli SY. Türkiye’de Sağlık iletişimi üzerine Yazılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi: Eleştirel Bir Bakış. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2(12): 25-36.
57. Atmaca NS. Bilim Dili ve Türkçe. *Türk Tıp Dizini*. 2004, <http://uvf.ulakbim.gov.tr/tip/sempozyum2/natmaca1.pdf>. Erişim Tarihi: 15.03.2014.
58. Turner BS. Tıbbi Güç ve Toplumsal Bilgi. Çev.: Ü. Tatlıcan, İstanbul, Sentez Yayıncılık, 2013.
59. Özçelikay G. Akılcı İlaç Kullanımı Üzerinde Bir Pilot Çalışma. *Ankara Eczacılık Fakültesi Dergisi*. 2001, 30(2): 9-18.
60. Newmark P. A Layman’s View of Medical Translation. *British Medical Journal*. 1979, 1: 1405-1407.
61. Aksoy Ş. Hekim-Hasta İlişkisinde Tıp Dili Mi? Sade Dil Mi? 2006, <http://www.medimagazin.com.tr/authors/sahin-aksoy/tr-hekim-hasta-iliskisinde-tip-dili-mi-sade-dil-mi-1-72-60-985.html>. Erişim Tarihi: 15.02.2014
62. Erden A. Tıp Terminoloji ve Tıp Metinleri Çevirisi. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007.
63. Arslantaş D, Özbalık D, Naçar M, Arslantaş A, Aslan D, Erol K, Adapınar B, Ünsal A. Tıbbi Terminoloji. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını, 2012.
64. Çolak A. Veteriner Fakültelerinde de Terminoloji Dersi Okutulmalıdır. *Aktüel*. 2008, 3: 27-30.
65. Mesut R. Tıbbi Terminoloji. İstanbul, Nobel Tıp Kitap Evi, 2011.
66. Yakıncı C, Aslan M, Bıçak U. Tıpta Dil Birliğinin Sağlanması. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*. 2004, 47: 228-232.
67. Yavuz H, Kalkan E. Beyin ve Sinir Cerrahlarının Dili. *Türk Nöroşirürji Dergisi*, 2010, 1(20): 23-29.
68. Yakıncı C, Akın K, Almış H. Tıp Terim Bilimi’nde Bildiklerimizden Bilmediklerimize Ulaşma. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*. 2013, 56: 97-100.

69. Cabré MT. Terminology: Theory, Methods and Applications.1999, <http://books.google.com.tr/books?id=GAqGD9Xtu0IC&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22Maria+Teresa+Cabr%C3%A9%22&hl=tr&sa=X&ei=Ln2XU5rIBdSh7Aav64Eo&ved=0CBsQ6AEwAA#v=onepage&q&f=false>. Erişim Tarihi: 20.04.2014.
70. Türkçe Tıp Dili Klavuzu. Kocaeli, Kocaeli Üniversitesi, 2006, <http://turkoloji.cu.edu.tr/INDIR/trk-tipdili-kilavuz.pdf>. Erişim Tarihi: 20.02.2014
71. Çıkmaz S, Mesut R. Anatomi Terimlerine Önerilmiş Türkçe Karşılıklardaki Yabancı Kökenli Terimlerin Analizi. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2008, 15(3): 175-179.
72. Yakıncı C, Celiloğlu ÖS, Aksu B. Tıbbi yazılarda Türkçe Kullanımı ve Sıkça Yapılan Hatalar. *Türk Pediatri Arşivi*. 2011, 46: 186-190.
73. Aslan M, Bıçak U, Yakıncı C. Tıpta Kullanılan Kısaltmalarda Standardizasyonun Sağlanması. *Tıp Eğitimi Dünyası*. 2004, 16: 16-20.
74. Karadağ G, Uçan Ö. Hemşirelik Eğitimi ve Kalite. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2006, 3(1): 42-51.
75. Bayat M. Öğretim Süreci ve Hemşirelik. *Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2005, 14: 66-72.
76. Cankur NŞ. Tıp Eğitiminde Dil: II, Önemi, Gelişmesi ve Geleceği. *Uludağ Üniversitesi, Tıp Fakültesi Dergisi*. 2002, 28(1): 33-35.
77. Çınar N, Şahin S, Sözeri C, Cevahir R, Akburak Ö. Erkek Öğrencilerin Hemşirelik Mesleğini Tercih Nedenleri ve Öğrencilere Göre Hastaların Tepkisi ve Sağlık Çalışanlarının Yaklaşımı. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*. 2011,17: 15-25
78. Yiğit R, Esenay FI, Derebent E. Türkiye’de Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Profili. *Cumhuriyet Üniversitesi HYO Dergisi*. 2007, 11(3): 1-12
79. Seviç HF, Karacagil M. Tıp Dili ve Türkçe Üzerine Öğrenci Görüşleri. *Erciyes Tıp Dergisi*. 2009, 31(3): 250-255.
80. Sander S. Yazdığımız Dil. *Pediatric Cerrahi Dergisi*. 2003, 17: 6-11.
81. Thomas HF, Simmons RJ, Jin G, Almeda AA, Mannos AA. Comparison of Student Outcomes for a Classroom-based vs. an Internet-based Construction Safety Course By. *Journal of SH&E Research*. 2005, 1(2): 2-15.
82. Yang MN. Medical Terminology Learning Strategies. *Asian EFL Journal*. 2005,1(7): 137-154.

EK- 1

T. C.
İSTANBUL BİLİM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI : 50400462/157
KONU: Anket hk.

TARİH :27/05/2014

T.C. İSTANBUL BİLİM ÜNİVERSİTESİ
FLORENCE NIGHTINGALE HASTANESİ
HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Istanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Yüksek Lisans Programı öğrencisi Dilek ÖZTÜRK'ün, Yard. Doç. Dr. Mahmure AYGÜN'ün tez danışmanlığını yürüttüğü "Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Tıbbi Terim ve Kısaltmalarla İlgili Bilgi Düzeyinin Değerlendirilmesi" başlıklı tez çalışmasını ilişikte belirtilen anket formunu uygulayarak gerçekleştirebilmesi için müsaadelerinizi saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Vildan KARPUZ
Müdür

Ek : 1) Anket Formu.

EK- 2

T.C.
İSTANBUL BİLİM ÜNİVERSİTESİ
FLORENCE NIGHTINGALE HASTANESİ
HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı: 53550288 /104-

28 Mayıs 2014

İstanbul Bilim Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Yüksek Lisans programı öğrencisi Dilek ÖZTÜRK'ün, Yard.Doç.Dr. Mahmure AYGÜN'ün tez danışmanlığını yürüttüğü "Hemşirelik Öğrencilerinin Tıbbi Terim ve Kısaltmalarla İlgili Bilgi Düzeyinin Değerlendirilmesi" başlıklı tezinin anketini Yüksekokul öğrencilerimize uygulamasının uygun olduğunu bilgilerinize saygılarımla arz ederim.

Prof.Dr. Hediye ARSLAN ÖZKAN
Müdür

HEMŞİRELİK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN TIBBİ TERİM VE KISALTMALARLA İLGİLİ BİLGİ DÜZEYİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ANKETİ

Değerli Katılımcı,

Çeşitli meslek, sanat ve bilim dallarıyla ilgili kavramları karşılayan terimler, eğitim ve öğretimde oldukça önemli bir yere sahiptir. Her bilim dalının kendine özgü terim ve farklı dil kullanımı biçimleri vardır. Tıbbi terminoloji tıbbi terimlerle ilgili bir bilim dalıdır. Sağlık disiplinlerini oluşturan meslek mensuplarının aynı şekilde kullanılan, yazılan, söylenen ve anlaşılacak bir dil oluşturması önemlidir. Bu çalışmada, hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin tıbbi terim ve kısaltmalarla ilgili bilgi düzeyinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Anket formu üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde genel bilgileriniz, ikinci bölümde tıbbi terim ve tıbbi dil kullanımı ile ilgili görüş ve düşünceleriniz, üçüncü bölümde ise tıbbi terim ve kısaltma bilgileriniz değerlendirilecektir. Bölümlerin başında bulunan açıklamaları okuduktan sonra soruları cevaplayınız.

Anket formu bir sınav değildir. Elde edilecek sonuçlar araştırmanın verileri olarak kullanılacaktır. Sorulara verdiğiniz yanıtlar, araştırmacıda saklı olup, hiçbir şekilde ikincil kişiler ile paylaşılmayacaktır. Araştırmadan elde edilecek veriler sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır.

Araştırmaya katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

İstanbul Bilim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi
Dilek ÖZTÜRK

BİRİNCİ BÖLÜM: Genel bilgileriniz. Bu bölümde kişisel bilgilerinizi öğrenmek amacıyla çeşitli sorular verilmiştir.

Adınız- Soyadınız:		Yaşınız:		AGNO:	
Cinsiyetiniz	Bayan ()	Erkek ()	Okul numaranız:		Sınıfınız:
Mezun Olduğunuz Lise	Anadolu Lisesi Fen Lisesi ()	Düz (Genel) Lise/Şişir Lise ()	Sağlık Meslek Lisesi ()	Diğer Meslek Liseleri ()	Diğer (yüksek okul meslek yüksek okulu):
Şu ana kadar herhangi bir kurumda hemşire olarak çalıştınız mı veya çalışıyor musunuz?			Evet çalıştım/çalışıyorum ()		Hayır çalışmadım ()
Hemşire olarak çalışma süreniz?		0-6 ay ()	6ay-1 yıl ()		1 yıl ↑

İKİNCİ BÖLÜM: Bu bölümde tıbbi terminoloji kullanımı ile ilgili görüş ve düşüncelerinizi öğrenmek amacıyla çeşitli sorular verilmiştir. Lütfen bu soruları kendi düşünceleriniz doğrultusunda:
1- Kesinlikle Katılıyorum, 2-Kısmen Katılıyorum, 3-Emin Değilim, 4-Katılmıyorum, 5- Kesinlikle Katılmıyorum,
 seçeneklerinden birini işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME SORULARI	DEĞERLENDİRME				
	KESİNLİKLE KATILYORUM	KISMEN KATILYORUM	EMİN DEĞİLİM	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
1. Hemşirelik yüksekokulunda aldığımız eğitim tıbbi terimleri bilme ve anlama konusunda yeterlidir.					
2. Tıbbi dil kullanımı konusunda kendimi yeterli görüyorum.					
3. Teorik derslerde ve klinik uygulamalarda konuşurken tıbbi dil kullanırım.					
4. Çalışma alanında diğer sağlık ekibi üyelerinin kullandığı tıbbi dili anlamakta güçlük çekerim.					
5. Hemşirelik mesleğini yaparken tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dili kullanmak gerekli ve önemlidir.					
6. Çalışma alanında tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dil kullanmak sağlık ekibi içinde ortak dil oluşumunu sağlar ve iletişimi kolaylaştırır.					
7. Tıbbi kayıtları okuma ve anlamada tıbbi terminoloji bilgisi gereklidir.					
8. Çalışma alanında tıbbi terimleri bilme ve tıbbi dil kullanımı hasta bakımında hataları/yanlış anlamaları önleme açısından katkı sağlar.					
9. Çalışma alanında tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımı mesleki saygınlık ve ayrıcalık kazandırır.					
10. Çalışma alanında tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımı özgüveni artırır.					
11. Tıbbi terimleri bilmek ve tıbbi dil kullanmak mesleki başarı ve ilerlemeye katkı sağlar.					
12. Tıbbi terim bilgisi bilimsel yayınların ve bilimsel toplantıların takibi için gereklidir.					
13. Tıbbi terminoloji bilgisi ve tıbbi dil kullanımı akademik gelişmeye katkı sağlar.					
14. İngilizce dil yeterliliği tıbbi terim bilgisi ve tıbbi dil kullanımına katkı sağlar.					

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: Bu bölüm, tıbbi terim ve kısaltmalar, tıbbi raporlar, vizitler ve orderlere ilişkin bilgi düzeyinizi değerlendirmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Soruları dikkatli bir şekilde okuduktan sonra Türkçe karşılıklarını yazınız.	
Aşağıda verilen tıbbi terimlerin Türkçe karşılıklarını yazınız.	
1. Abortus:	26. İnsizyon:
2. Absorpsiyon:	27. İrrigasyon:
3. Aksilla:	28. Konjesyon:
4. Apeks:	29. Kosta:
5. Atrofi:	30. Laktasyon:
6. Demans:	31. Larenks:
7. Desendan:	32. Malnütrisyon:
8. Diffüz:	33. Mekonyum:
9. Dismenore:	34. Menarş:
10. Donör:	35. Mortalite:
11. Ekimoz:	36. Multipar:
12. Elevasyon:	37. Nefrolitiyazis:
13. Epistaksis:	38. Nekroz:
14. Femoral:	39. Neonatal:
15. Fontanel:	40. Öfori:
16. Fraktür:	41. Parestezi:
17. Gluteus:	42. Poliomyelitis:
18. Hemipleji:	43. Prematür:
19. Hezayan:	44. Prognoz:
20. Hiperglisemi:	45. Senkop:
21. Hipersensitivite:	46. Skar:
22. Hipnotik:	47. Stroke:
23. İmmünizasyon:	48. Tetani:
24. Inferior:	49. Valvül:
25. İnfertilite:	50. Vertebra:
Aşağıda sık kullanılan bazı tıbbi kısaltmalar verilmiştir. Bu kısaltmaların ne anlama geldiğini yazınız.	
1. BOS:	6. EEG:
2. BPH:	7. HCT:
3. CABG:	8. KKY:
4. CPR:	9. KOAH:
5. DVT:	10. RJA:
Aşağıda tıbbi raporlar, vizitler ve orderler ile ilgili bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelerde yer alan kısaltma/yapılan işlem/orderin ne anlama geldiğini açık olarak yazınız.	
1. Anterior çarpraz bağda total rüptür. :	
2. Antrum mukozası ödemli ve hiperemik. :	
3. Dün opere olan hastaya subtotal gastrektomi ve gastrojejunostomi yapıldı. :	
4. Hasta postoperatif YBÜ'ne transfer edilerek üç saat sonra ekstübasyon. :	
5. Hastanın saturasyonu ne durumda. :	
6. Hastaya iki ünite TDP takın, üç saat sonra mobilize edin ve yarı NG'yi çıkarn. :	
7. PA-AC grafisinde: Kardiyo-toraksik oranda artma, bilateral plevral eflüzyon. :	
8. Pnömoheotoraks tanısı ile hasta, acil opere ve daha sonra hospitalize edildi. :	
9. Sağ popliteal arterde total oklüzyon mevcut. :	
10. Sağ vertebral arter orjininde yaklaşık % 40 oranında lüminal stenoz. :	

EK-4

SORGU FORMU DOĞRU YANITLAR DİZİNİ

Sorgu formu doğru yanıtlar dizininde, sorgu formunda bulunan ve öğrencilerin “tıbbi terminoloji” bilgi düzeyini belirlemek amacıyla oluşturulmuş toplam 70 sorunun cevapları yer almaktadır.

Sorgu formu doğru yanıtlar dizini; Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Türkçe Tıp Dili Kurulu’na ait “Türkçe Tıp Dili Kılavuzu”ndan (Kocaeli Üniversitesi Basımevi-2006) ve uzman görüşlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

1. TIBBİ TERİMLERİN DOĞRU YANITLARI
1. Abortus: Düşük
2. Absorpsiyon: Emilim
3. Aksilla: Koltuk altı
4. Apeks: Tepe
5. Atrofi: Küçülme.
6. Demans: Bunama
7. Desendan: İnen, inici.
8. Diffüz: Yaygın
9. Dismenore: Ağrılı adet olma.
10. Donör: Verici
11. Ekimoz: (Deride) morartı, morluk.
12. Elevasyon: Yükseltme, yükselme.
13. Epistaksis: Burun kanaması.
14. Femoral: Uyluk(ıa ilgili)
15. Fontanel: Bingıldak
16. Fraktür: Kırık
17. Gluteus: Kalça, kaba et.
18. Hemipleji: Yarı inme. Vücudun bir yarımında görülen felç
19. Hezeyan: Gerçeğe uymayan düşünce
20. Hiperglisemi: Yüksek kan şekeri.
21. Hipersensitivite: Aşırı duyarlılık
22. Hipnotik: Uyku sağlayan, uyutucu etkisi olan, uyutucu.
23. İmmünizasyon: Bağışıklama, Bağışıklık kazandırma
24. İnferior: Aşağı
25. İnfertilite: Kısırlık

1. TIBBİ TERİMLERİN DOĞRU YANITLARI-DEVAMI
26. İnsizyon: Kesi, kesi alanı
27. İrrigasyon: Yıkama
28. Konjesyon: Göllenme, kanın doku ya da organlarda birikmesi
29. Kosta: Kaburga
30. Laktasyon: Emzirme; süt gelmesi.
31. Larenks: Gırtlak
32. Malnütrisyon: Beslenme bozukluğu.
33. Mekonyum: (Bebegin) ilk dışkısı.
34. Menarş: Buluş çağına gelen kızın ilk adet
35. Mortalite: Ölüm, ölüm sıklığı.
36. Multipar: Birden çok doğurmuş.
37. Nefrolitiazis: Böbrek taşı
38. Nekroz: Doku ya da organın geri dönüşümsüz şekilde hasar görmesi, doku ölümü.
39. Neonatal: Yeni doğan(la ilgili).
40. Öfori: Aşırı mutluluk, keyiflilik, sevinç hali.
41. Parestezi: Uyuşma, karıncalanma.
42. Poliomyelitis: Çocuk felci
43. Prematür: Erken doğmuş bebek.
44. Prognoz: Hastalığın seyri, gidişatı.
45. Senkop: Geçici bilinç kaybı, baygınlık.
46. Skar: Yara izi.
47. Stroke: İnme (felç)
48. Tetani: Kasılma, kas kasılması, kesintili kasılma.
49. Valvül: Küçük kapak, kapakçık
50. Vertebra: Omurga, omur.
2. TIBBİ KISALTMALARIN DOĞRU YANITLARI
1.BOS: Beyin Omurilik Sıvısı
2.BPH: Bening Prostat Hipertrofisi
3.CABG: Koroner Arter By-pass Greft
4.CPR: Kardiyo Pulmoner Resüsitasyon
5.DVT: Derin Ven Trombozu
6.EEG: Elektroensefalografi
7.HCT: Hematokrit
8.KKY: Konjestif Kalp Yetmezliği
9.KOAH: Kronik Obsrükatif Akciğer Hastalığı
10.RIA: Rahim İçi Araç – Spiral.

3. TIBBİ RAPORLAR, VİZİTLER VE ORDERLAR İLE İLGİLİ İFADELERİN DOĞRU YANITLARI

1. **Anterior çarpraz bağda total rüptür:** Dizde ön çarpraz bağ yırtığı.

2. **Antrum mukozası ödemli ve hiperemik. :** Mide mukozasında şişlik ve kırmızı görünümlü.

3. **Dün opere olan hastaya subtotal gastrektomi ve gastrojejenostomi yapıldı:** Dün ameliyat olan hastanın midesinin bir bölümü alındı ve kalan mide bölümü ince barsağın jejunum kısmına birleştirildi.

4. **Hasta postoperatif YBÜ'ne transfer edilerek üç saat sonra ekstübasyon:** Hasta ameliyat sonrası yoğun bakım ünitesine nakil edilerek üç saat sonra entübasyon tüpü çıkarılacak.

5. **Hastanın saturasyonu ne durumda:** Hastanın kandaki oksijen düzeyi ne durumda?

6. **Hastaya iki ünite TDP takın, üç saat sonra mobilize edin ve yarın NG'yi çıkarın:** Hastaya iki ünite taze donmuş plazma takın, üç saat sonra hareket ettirin (yürütün) ve yarın nazogastrik sondayı çıkarın.

7. **PA-AC grafisinde: Kardiyo-torasik oranda artma, bilateral pleural effüzyon:** Postero anterior (arka-ön) akciğer grafisinde (akciğer röntgeninde): göğüs kafesi genişliğinde artma, her iki akciğer zarında sıvı birikimi var.

8. **Pnömohe motoraks tanısı ile hasta, acil opere ve daha sonra hospitalize edildi:** akciğeri zarı içinde hava ve kan toplanması nedeni ile hasta, acil olarak ameliyat edildi ve ameliyat sonrası hastaneye yatırıldı.

9. **Sağ popliteal arterde total oklüzyon mevcut:** Sağ diz bölgesinin arkasından geçen popliteal atar damarda tıkanma var.

10. **Sağ vertebral arter orjcininde yaklaşık % 40 oranında lüminal stenoz:** Omurga atar damarının başlangıcında lümen içinde (damar içinde) %40 oranında daralma var.